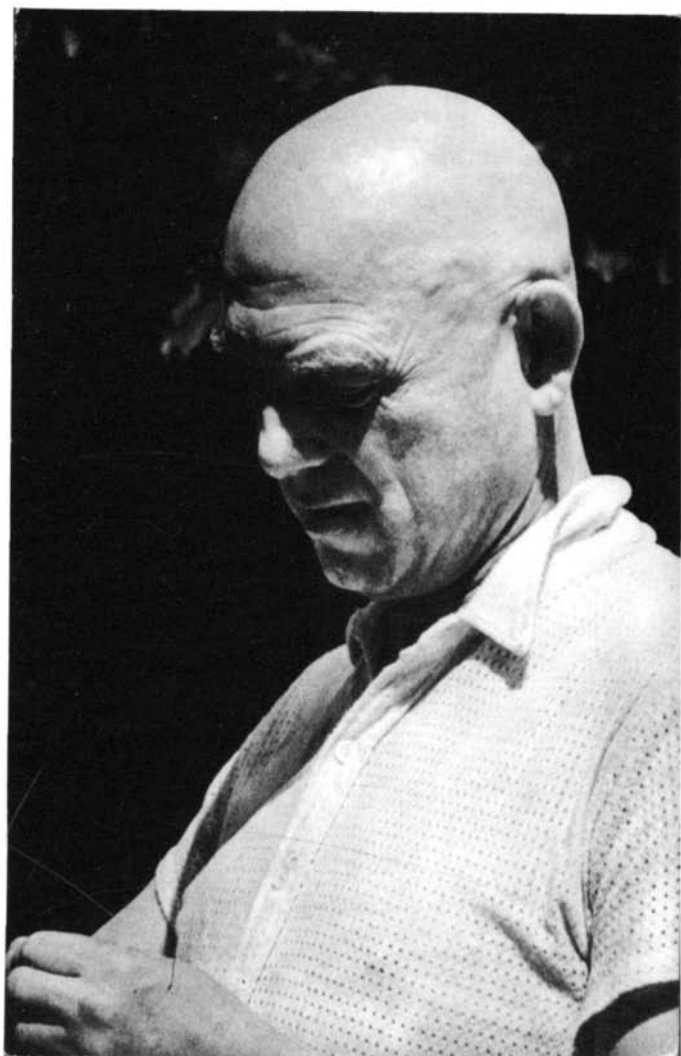

FICZERE LÁSZLÓ

1910-1967

Koffán Károly

A művész portréját Koffán Károly készítette 1966.
Címlapon: Dózsa-triptichon (részlet) 1966. Kat. 187.

**BORSODI
KISMONOGRÁFIÁK
26**

Goda Gertrud

FICZERE LÁSZLÓ
1910 – 1967

Herman Ottó Múzeum
Miskolc, 1987.

Lektorálta: Bodnár Éva és Végvári Lajos
A sorozat szerkesztője: Szabadfalvi József
Fotó: Kulcsár Géza
Technikai szerk., borfítóterv: Goda Gertrud

Készült: A Miskolc város Tanácsa és a MÁV Miskolci Igazgatóság támogatásával.

Miskolc város emlékezetében elevenen él Ficzer Lászlónak, a vasutas festőnek alakja. Sajátos geometrikus műveinek sorsát figyelemmel kísérik azok, kik maguk közül valónak tartják. Alkotásainak utóélete ma is foglalkoztatja a miskolciakat.

A szálfatermetű emberben egészséges önbizalom és céltudatosság lakozott, óriási akarattal és kitartással együtt. Szűkebb hazája nyújtotta lehetőséget kihasználva művelte magát, s ambicionálta belső elszántsága, hogy becsületes vasuti szolgálataival megszerezze a jogot: festő lehessen.

Az 1946-ban felállított szabadiskolában, 35 évesen kezdte gyermekkori vágyához az első komoly lépést megtenni. Két évtized adatott számára, hogy studiumokat végezzen, megtanulja a képi szerkesztés törvényszerűségeit, megtalálja sajátos kifejezőmódját, s kibontakozva sikeres festő legyen. A halálát megelőző műcsarnoki kiállításán életművének legjavát, a nagy elkötelezettségről valló kompozícióit állította ki.

A szabadiskolától a Műcsarnokig megtett út önmagában is példátlan a magyar művészetben. Különösen úgy, mint Ficzer esetében. Önpusztító hévvel festette képeit a tévedést nem tűrő vasúti szolgálattal váltakozva, – csupán „szabadidejében”. A két különböző feladatnak úgy tett eleget, hogy azokért magas elismerésben részesült. (1955. Munka Érdemrend, 1962. SZOT-díj)

A számára nélkülözhetetlen élettérhez hozzátartozott a tisztességgel végzett munka és a minden körülmények közötti helytállás. Alkotói munkáját is

ez jellemezte, mikor a műteremnek berendezett konyhájában festette szeretett édesanyját, feleségét. Teheése mellett barátságos egyéniségének is köszönhető, hogy a mesterekből kollégákká, sőt barátokká vált festők korrektaúrákkal segítettek. Az így viszonylag gyorsan megszerzett szakmai ismerettel nemes mondandóját hamar képpé tudta fogalmazni.

Ficzere önmagáralálásában része volt annak a szellemi pezsgésnek, amely a Miskolci Művésztelepet jellemezte. Sokat megfordult ott, s beszélgetve, vitázva formálódott művészi látásmódja. Már elismert festő volt, mikor műteremhez jutott, s aktivisták elszántságával az általa oly jól ismert dolgozókat festette tovább. Mindvégig kitartott választott témája mellett: a cselekvő emberek megörökítésénél.

A grafikából kiinduló síkgeometrikus festői felfogásban alkotta műveit. Meg akarta örökíteni a művészet eszközeivel azokat, akik javaink előállításán fáradoznak. Ezért a példás elkötelezettségért és a Vasutas Képzőművészeti Körben kifejtett munkájáért a „Krampácsolók” című művének bemutatásakor elsők között kapta meg a megtisztelő SZOT-díjat.

1950-től országos tárlatokon és az észak-magyarországi kiállítások mindegyikén rendszeresen szerepelt, s a nemzetközi vasutas kiállításokon (FISAIC)¹ többször nyert aranyérmét.

Megfestésre váró témák sokaságát hagyta maga után, melyekkel még oly sokat el akart mondani a közösen végzett munka örömeről, a generációk egymásbakapcsolódásáról, a háborúról és békéről. A mindennapokból a munka ritmusában élő embert tudatosan akarta a művészet magasabb régiójába emelni, mint ahogyan azt a magyar művészetben olyan nagy példaképei: Derkovits Gyula, Huber István már megtették.

Bár napi penzumát pontosan betartva, feszített tempóban dolgozott, nem jutott minderre ideje. Hirtelen, 57 évesen halt meg. Személye megtestesítője lett annak a felszabadulástól remélt váagnak, hogy az új rend nagyobb lehetőséget nyújt a tehetségek kibontakozásához, s segíti az arra érdemesek elismerését.

A „VASUTAS-FESTŐ” (Gyermekkor, pályakezdés)

Ficzere László 1910. február 28-án született Miskolcon. Apja, Ficzere Mihály mozdonyfűtő volt a Magyar Királyi Államvasutaknál. A családfő nyugodt feltételt teremtett öt gyermeke felneveléséhez, s fontosnak tartotta feleségével, Salamon Gizellával együtt, hogy fiaiknak is biztos megélhetést adó szakmájuk legyen. Elemi iskolába Miskolcon és Kassán járt, aszerint, hogy apjuknak hol volt az állomáshelye. A két város közül Miskolc volt nagyobb hatással a nyilteszű gyermekekre azért is, mert a polgárit már itt végezte. Kitűnt társai közül gyors észjárásával, ügyességével, szorgalmával és erős fizikumával.

Érdeklődő fiatalemberként élt a kínálkozó lehetőségekkel és hamarosan felfigyeltek sokoldalú tehetségére. Sikerei voltak, mint bírkózónak, korcsolyázónak, s mint meglehetősen jó muzsikus sokáig fuvolás volt a MÁV Szimfónikusok Zenekarában. Rajzkészsége gyermekkorában kitűnt, s vágyai is ennek tökéletesítése felé vezették. A II.sz. Fiú Polgári Iskola igazgatója, Cseh Gusztáv a művészeti pálya felé irányította, miután két országos középiskolás kiállításon eredményesen szerepelt, díjat is nyert. A pedagógus felismerését Ficzere életútja igazolta a későbbiekben, de a tizenöt éves fiatalembernek egyelőre a szülők akaratának kellett magát alávetnie. Így a lakatosságot tanulta ki. Apja az államvasutak műhelyébe helyezte el, ahol mint kiváló tanoncnak jövője biztosítottnak látszott.

Ez a szülői döntés végülis csak késleltette a művésszé válását. E kényszerű, s hosszúra nyúlt kitérő mégis hasznára vált hiszen egész életre szóló emberismeretet szerzett, mely művészi pályáján segítette önmegvalósulásában.

Alig készítette el a művészi igényű kovácsoltvas vizsgamunkáját,² amikor az apai megérzés minden várakozást megelőzve beteljesült, s a legnagyobb fiú, Ficzere László a helytállást követelő családfői szerepbe került. A MÁV megbecsülte gondokodó munkáját és lehetőséget nyújtott szakmai fejlődéséhez: a géplakatos Ficzere László így tett motorkezelői vizsgát 1935-ben a Magyar Királyi Állami Fa- és Fémipari Szakiskolában.

Bár ez az iskola az alapos szakmai ismeretek elsajátítását tartotta fontosnak, a széperzék fejlesztésére is számos lehetőséget nyújtott. Madáchy István, a köztiszteletnek örvendő rajztanár szívesen foglalkozott tanítványaival, és a szakrajzi ismereteken kívül az alkalmazott grafika rejtelmeibe is bevatta érdeklődő diákjait.³ Ő maga népies-szecessziós mustrákat készített helyi kiadványok számára, s valószínű erre, a vidéken későn elterjedő dekorációs divatra tanította növendékeit. Ficzere festőkollégáinak visszaemlékezéséből tudjuk, hogy diák korában készített olyan élethű naturalisztikus tanulmányokat is, melyek összetévesztésig hasonlítottak a modellhez, mint pl. egy tanulmánya a celofán alatt díszelgő pávatollhoz.⁴

Hogy tanárának gondos irányítása mellett, vagy a már korán megnyilvánuló festői ambíciójától hajtva készültek-e studiumai – ma már nehéz lenne megállapítanunk. Az mindenesetre bizonyos, hogy már szakmájában megbecsült MÁV alkalmazott volt, amikor érdeklődésének középpontjába kerül a festészet. Utazásra lehetősége lévén, különböző kiállításokra volt kitekintése. Vágyott arra, hogy magát tovább képezze, kapcsolatot tartott a Miskolcon működő Balogh József „Szabad rajz- és festőiskolá”-val.⁵

A müncheni iskolázottságú Balogh József festőművész éveket töltött Hol-lósy mellett, s dolgozott Nagybányán. Naturalista felfogású arc- és tájképfestő volt. Sokat tanulhatott tőle a pályája elején lévő festő, bár tudjuk teljesen más felfogás iránt érzett hallatlan vonzódást: mégpedig a Munkácsy-féle kritikai realizmus iránt.

Még várat magára a teljes energiával való festés, a folyamatos ezirányú tevékenykedés is. Így vallott erről az időszakról egy riportban, miután nagy nehezen sikerült szórabírnia a kérdezőnek: „Megmondani se tudom, mikor kezdtem festeni. Mindig rajzoltam, festegettem. Gyerekkoromtól kezdve tudtam, hogy festenem kell. Csak azt nem tudtam, hogy mikor. Mert jó szakmám volt, megkerestem ami kellett. De időm soha.”⁶ Ez a nyilatkozat nem tűnhet sablonosnak, hiszen személye egyszerű és nyílt volt. A festő-barátok, kikkel naponta eszmecserét folytatott, s bízást mondhatjuk ismerték Ficzerét, hasonlóan vallanak. „A világot festőként fedezte fel, s fanatikus elhivatottságtudattal készült azzá válni.”⁷

A kényszerű kiterő miatt még érzékenyebbé váló ember mindig sajnálkozott, hogy életéből kimaradtak a Képzőművészeti Főiskolai esztendőik. Az érvényesülés illetéknéppen előnyét nem élvezhette, s a bizonyítás vágya – mint minden hasonló helyzetben, konok elszántsággal vértette fel.

A város képzőművészeti légköre azokban az években – a hasonló lehetőségekkel rendelkező városok között – egyike volt a legpezsgőbbeknek. Ha azt vesszük számba, Miskolcon (a középiskolai rajztanárok magántanítványi lehetőségén kívül) a növendékek különböző magán szabadiskolákba iratkozhattak be, s ezek jelenlétükkel, kiállításaikkal lelket tarthattak a művésznek készülő, tudásszomjjal teli, ám a realitásokkal is számoló Ficzerében, – volt némi kitekintése a művészeti életre.

Volt valamelyest kisugárzó ereje az 1904-től évtizedeken át működő Balogh József féle szabadiskolának is, és az 1919. nyarán szervezett Meilinger-Nyitrai-Bartus-féle, – kiállítással záródó kurzusnak, mely felfedezi telephelyét a Csabai-kapuban az elárvult Egry-féle gyógyvízintézetet,⁸ melyben később a Képzőművészeti Főiskola nyári művésztelepe működött, már neves főiskolai tanárok: Benhardt Ágoston, Burghardt Rezső vezetésével.⁹

Ezek már létükkel is összehasonlítható lehetőséget adtak Ficzerének, hogy számoljon azzal, kortársai milyen felkészültségűek.

1. kép: Ficzere László munkatársaival. 1930 körül (középső álló alak)

A vasútnál mindig nyitva áll az út előrelépésére, s az időt nem vesztegetve, szakmailag képezte magát. Bár a motorkezelői képzéssel sokféle munkavállalásra nyílt alkalma, mégis beiratkozott – a már komoly megbecsülést jelentő – „fővasúti gőzmozdonyvezetői” tanfolyamra, s mint mindig ezt is a legjobb eredménnyel végezte el.¹⁰ Ezután éveket töltött mozdonyon, s hosszú útjai alkalmával arra is módja volt, hogy a „festő szemével” figyeljen meg mindent. Nem vázlatokat készített, hanem emlékezetébe véste azokat a jelenségeket, melyek legjellemzőbbjeit, majd később művészi formába öntötte.

A miskolci igazgatóság több fűtőházában teljesített szolgálatot. Bánrénvén dolgozván ismerkedett meg 1941-ben későbbi feleségével, Burány Klárával, aki mindvégig biztatta, ösztönözte művészi hajlamának kibontakozásában, s egy életen át megértő társa volt.¹¹

A háborús esztendőkből muniციót szállított, a ruszinszkoí terület utánpótlását vitte mozdonyával, ami állandó helytállást igényelt tőle a légitámadások által nehezített úton. Az embertpróbáló feladatok emlékét felidéztenül, meg nem történtként akarta túlélni, s a háborús élmények kései műveit ihleték csupán.

A borzalmakból kikerülve az alkotóvágya fokozódott. Nem a szörnyűségek újbóli átélése foglalkoztatta még ekkor, hanem az idill, a szép megjelente-

2. kép: A művész édesanyja 1955.
Kat.: 15.

tése. Az új miskolci otthonuk másolatokkal való díszítésében lelte örömét, játkot fabrikált a környezetében élő gyerekeknek.¹²

Ekkor már a minden iránt fogékony, érdeklődő ember szolgálat utáni idejét csaknem teljesen a legszükségesebb pihenésen túl, a képzőművészeti ismeretek elsajátítására fordította. Olvas, albumokat néz, erejét próbálgatja, de még nem kötelezi el magát a festéssel. Inkább mintáz, szakszerűen kiönti munkáit, de mutatkozni még nem mutatkozott vele, s csupán baráti körének okoz ezzel örömet.¹³ A főiskolát befejezve, Miskolcra hazakerült Várady Sándor szobrászművésszel is ennek kapcsán kerül ismeretségbe. Várady, aki a művésztelepen komoly fazekasműhelyt rendezett be Nyitray Dániel szobrászműhelyére alapozván, lehetőséget adott, mint telepogondnok az ottani munkára. A polgármester Bod László és Várady Sándor kérésére helyet biztosított a felszabadulást követő hónapokban a szabadiskolának.¹⁴

Ha van magyar festő, akinek művésszé válására sorsdöntő volt a felszabadulás hozta művelődéspolitikai változás, akkor Ficzer László az. 1945-ben már 35 éves, s a korrigálatlan apró tanulmányokon, s az „elképráztató” olaj technikától (amit a Zöldfa utcában baráti társaságban tanult),¹⁵ alig rendelkezett több ismerettel. Most már tudjuk azt, hogy mindössze két évtized adatott számára ahhoz, hogy elmélyüljön a studiumokban, művészi érzékenysége kifejlődjék, saját hangját megtalálva, képekben fejezze ki magát, elképzelhetjük, hogy mennyire megfeszítetten kellett dolgoznia.

A társadalmi pezsdülés Ficzer László életének eseményeit is felgyorsította. A Kassán letett újabb vizsga után már mozdonyfelvigyázó a MÁV Miskolci

Igazgatóság központi épületében. A karakteres egyéniség munkájában maximalista és teljesítőképes, többszörös Sztahanovista, szakmai versenyen országos második helyezett,¹⁶ – jogosan kapja az elismeréseket egymás után. Amit ennél többre becsült, hogy társai bizalmát élvezte, mindig igazságérzete irányította véleményében s ezért szokimondó, sokszor nyers őszinteségét is megbocsájtották.¹⁷ Mindenütt számítottak rá: a szakszervezetben, a pártban.

„A 12-24 órás beosztás mellett több időm adódott, hogy a képzőművészetet gyakorolhassam” – írja egy szakmai önéletrajzában.¹⁸ Ezért ott találjuk a szabadiskola növendékeinek sorában – bár nálánál sokkal fiatalabbak képezik az érdeklődők nagy részét.

Ennek a szabadművelődési formának az volt a célja, hogy a magyar képzőművészet vérkeringését felújítsa azokkal, akiknek ezidáig nem volt módjuk studiumok hiányában kibontakozniuk.¹⁹ Miskolc thj. város főispánjához írt beszámolóából megtudjuk, hogy a polgármester a Közoktatási Minisztérium ez irányú rendeletét megelőzve már 1945-ben megnyitotta a Miskolci Szabadiskolát. „ . . . a Szabadiskola kultúrmissziót tölt be, amennyiben egyszerű munkágyereknek lehetővé teszi, hogy képzügyességüket fejleszthessék, művészi

3. kép: Élmunkások 1950. Kat.: 3.

szemléletet nyerjenek és megszerezzék azokat az alapismereteket, amelyek nélkül művészi munkát nem végezhetnek, s amely nélkül kéz ügyességük kárba vész. A szabadiskolát magam nyitottam meg és láttam a fiatalság fejlődését, lelkesedését, ügyszeretetét, amit vétek lenne lerombolni elvi okokból, vagy egyéb kicsinyes okok miatt . . .”²⁰ Ezek a jószándékkal létrehozott intézmények, minden hivatalos jóváhagyást megelőzve elsőként ott jöttek létre, ahol felkészült, kezdeményező művészek éltek, s művésztelepek voltak. Így volt ez Miskolc esetében is, míg nem 1946-ban a szabadiskolák sorsa rendeződött. Keresztury Dezső, mint vallás- és közoktatási miniszter a célt így fogalmazta meg: „Az általános műveltség nyújtására, valamint kiegészítésére és elmélyítésére szolgáló, de képzést nem adó rendszeres oktató- és nevelőintézmények”. A rendelet feltételként továbbá megszabta a jó szakemberek szükségét, az alaposan kidolgozott munkatervet, s a megfelelő elhelyezést.²¹

1948 februárjában indította meg a Szabadművelődési Tanács hivatalos formában azt a Miskolci Képzőművészeti Szabadiskolát, mely több mint két éve már létezett, Bod László és Várady Sándor fiatal művészek vezetésével a pedagógus szakszervezet Tanácsház téri helyiségében, s kiállítási katalógusuk alapján 28 növendékük volt. Később a színvonalat meghatározó művésztanár Döbröczeni Kálmán, Meilinger Dezső, Imreh Zsigmond, majd később Meilinger felváltó Fekete Géza volt. Ekkor már két osztállyal, 54 hallgatóval számoltak, és helyiség a vendéglátó iskolában, illetve az iparostanonciskolában, az egykori Szt. Ferenc u. 3.sz. alatt dolgoztak, mivel a Képzőművészeti Főiskola nem engedett a kérésnek, s nem járult hozzá a művésztelepi műtermek ezirányú évközi hasznosításához.²²

Ficzer a festőnek és pedagógusnak is kiváló Döbröczeni Kálmán alakrajzi osztályát választotta, aki nem sokkal a kurzusok befejezése után az akkor szerveződő Iparművészeti Főiskolára került át. A megmaradt módszertani jegyzőkönyvekből ítélve ami a visszaemlékezők vallomásával is egybeesik: „alapos, jó iskola volt, azóta sincs ilyen.” Estéként 6-8-ig tartottak a foglalkozások. Az első évfolyam alakrajzot, szemléleti látszattant, kompozíciót, művészettörténetet és művészetelméletet tanult, s júniusban az öt hónapi munkáról kiállításon adtak számot.

A Korona Szálló nagytermében rendezett bemutatón Ficzer László 15 művel vett részt, ami magában is jelzi, osztálya reménysége volt.²³

Bár az elsődleges cél nem a művészképzés, hanem a „művészet szeretetének, megismerésének terjesztése és a műizlés fejlesztése” volt és ezért a tanárok a tehetségtől függetlenül szívesen foglalkoztak minden hallgatóval, – mint azt az alakuló dokumentumban rögzítették,²⁴ ugyanakkor tudásuk legjavával próbálták az önálló alkotói munkához szükséges ismeretekkel felvértezni hallgatóikat.

Szemléletüket megpróbálták a művészettörténet, majd később az esztétika tantárgyhoz kapcsolva úgy formálni, hogy a társadalom és a művészet össze-

függéseire rávilágítsanak. Ebből a nézőpontból vizsgálták az egyes korok művészi kifejező eszköztárát: Cézanne, Van Gogh, Gauguin reprodukciók utáni elemzését követték az „új realizmus” magyar mesterei: Nagy Balogh, Derkovits, Koszta, Nagy István műveinek megismerése. Az anatómiai alapismereteket gyakorlandó olyan látogatásokat tettek üzemekbe (Perecesi tanbánya, Vasgyár, MÁV fűtőház), melyek egyúttal alkotói munkájukhoz témaorientációként szolgáltak.²⁵

Ficzere László megtanulta azokat a képi szerkesztési módokat, melyek nélkülözhetetlenek pályája további alakulásához. A szabadiskola tanárainak nagy körültekintéssel végzett munkájáról Bod László festőművész – akkor már a Művészeti Tanács megbízásából tette látogatását – így összegezte véleményét: „... az ország második legjobb szabadiskolája működik Miskolcon...”²⁶

Az elképzelésében hajthatatlan Ficzere Munkácsy bűvöletében él, az ő kompozíciós elvét fogadja el egyetlennek s művei sokáig magában hordozzák a nagy előd festői példáját. Szép tanulmányokat készít családtagjairól. Szénrajza, mely ebből az időből ismert: biztató, alapos rajzi ismeretekről vall. (*Szöke Lajos portréja, Édesanyja arcképe*) (2. kép)

Elhatározása a kezdeti sikerek után egyre szilárdabb: festő lesz. Szabadiskolás társai tisztelettel figyelik rajzainak alakulását, s a rangidős társ hivatástudattal telve konok szorgalommal dolgozik.²⁷ Senki előtt sem vitás, ő a kiemelkedő tehetség „a vasutas-festő” barátaival pályáján még közösen halad, sőt önállóan festett műveik is összetévesztésig azonos szellemben születtek.²⁸ Csáky Istvánnal, Hollósi Endrével, Nagy Lajossal, Párkányi Ferencsel megrendezik a vasutas képzőművészek kiállítását 1948-ban.²⁹ Befejezve a szabadiskola második évfolyamát továbbra is együtt kívánna dolgozni, s mesterüknek meghívják, Döbröczi Kálmán festőművészt az általuk alapított Vasutas Képzőművészeti Kör vezetésére.

A közös műtermi munkában korrektúrára is van még alkalma, de tanulóévei már mögötte vannak. Az önálló alkotói úton elindulva tele van megfeszítő tervvel és becsvágygal. Már tudja, nem az otthonok díszítése az, ami ki fogja elégíteni. Az országos kiállításokra jelentkezik, sikerrel, festményét beveszik.

1950-ben ott találjuk az I. Magyar Képzőművészeti kiállításon – két mestere oldalán – a Múcsarnokban.³⁰

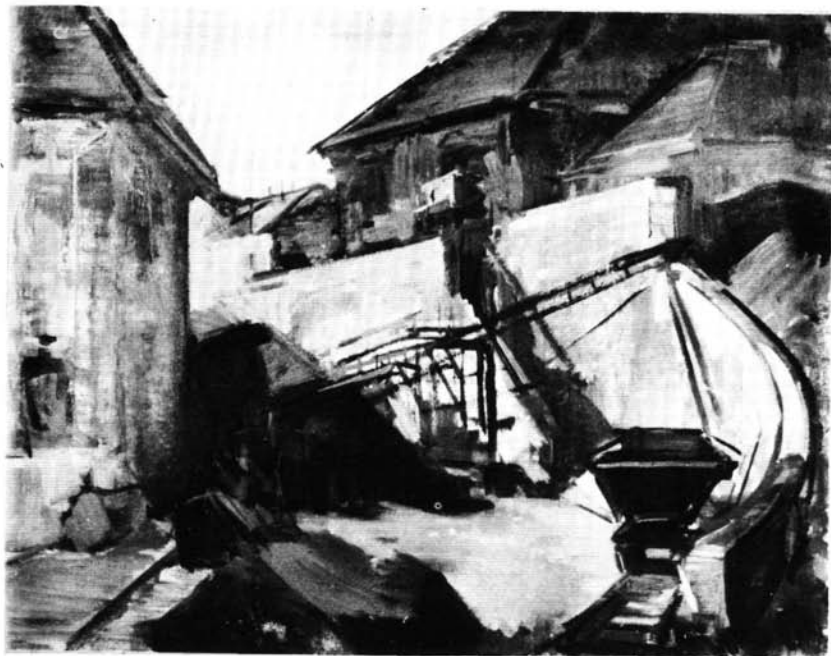
Az Alkotmány évfordulója tiszteletére rendezett tárlaton, ami az új embereszményt volt hivatott bemutatni, és ahol olyan művek szerepeltek, mint Ferenczy Noémi Magvető gobelinje, Medgyessy Ferenc Móríc Zsigmond portréja, Pátzay Pál Kenyérsegője, Egy József Delelése. Ficzere, aki kifejezési formáját még keresi, s inkább romantikus felfogásban gondolkodik, most egy izzigvérig realista képet ad be. *Az első Kossuth-díjas vasutasok (Élmunkások)* (3. kép) címmel megfesti Tóth III. János mozdonyvezető portréját két fűtő társa-

4. kép: Fűtőház 1960. Kat.: 39.

ságában.³¹ A hármás arckép beépül abba az ezidőtájt szokásos támválasztásba, mely sztahanovistákat, kiváló munkásokat, az első szabad május elsejét, politikusokat választott megörökítésre. A szörnyű pusztítás utáni újjáépítés reménnyel teli idealizmusa hatja át a csoportképet. Ficzere optimizmusa szívből jövő volt. Maga a kompozíció még fotóműtermi beállításra emlékeztet, és az alakok tartása kissé természetellenesnek hat. A fiatal, szelíd tekintetű mozdonyvezetőt tisztelettel veszik közre a nálánál idősebb fűtők. A mozdonyon végzett munka értékrendjében pontosan segít eligazodni a kép, amibe benne rejlik a művész, az érdemekkel kitüntetett vasutas önérzete is. Ugyanakkor megjelenik a festőre később oly jellemző frontális elrendezés, a szimmetria nyugalmának tudatos használata, és karakterizáló készsége.

Az első országos kiállításon való szereplés Ficzere életében – mint minden művész életében – igen fontos volt. Mindenképpen sikernek számított, hogy nem sokkal ezután az Ifjúsági Képzőművészeti és Iparművészeti Kiállításról már a Színház és a Mozi című lap a cikket az ő képével közölte, s ugyan-

5. kép: Új támfal az utcánkban 1959. Kat.: 37.

akkor a Művészi Alkotások Nemzeti Vállalatán keresztül a Közlekedésügyi Minisztérium vásárolta meg első jelentős alkotását.³²

Ficzere tehát nem vasutas csupán, aki fest, hanem művész, aki élvezi az állam mecenatúráját.

6. kép: Krapácsoló 1961. Kat.: 50.

KIBONTAKOZÁS ÉVEI (1950–1962)

Ficzere László életében az 1950-1960 közötti évtized művészi elhivatottságának a bizonyítása. Festői kibontakozása folytán élvonalba kerül csakúgy, mint előzőleg vasúti szolgálatában is. Alkotásai sora születik ekkor, minden lehetséges témából képet fogalmaz, és feltétlenül szükségesnek tartja, hogy tájékozódjék a képzőművészeti kérdésekben. Budapesten megnéz minden kiállítást, a katalógusokat áttanulmányozza, jegyzetekkel látja el, – oly annyira, hogy ő lesz az, aki tájékoztatja a miskolci kollégákat, akik – mivel véleménye megalapozott – ítézőképességére bátran hagyatkoznak.³³ Részt vesz az akkor szokásos kiállításokat követő bírálati vitákon – kihasználva minden alkalmat, hogy a művészeti élet vérkeringésébe bekapcsolódjék.

Albumokat néz és elméleti írásokat olvas, szívesen vitázik, csupán egyben hajthatatlan: Munkácsy iránti feltétlen rajongásában. Órákig tanulmányozta Munkácsy képeit, melyekről azután élvezettel beszélt estébe nyúlóan.³⁴

Festői eljárásban, kompozíciós elvében is példaképe nyomdokain akart haladni.³⁶ Aszfalton alapozott és festett, s Munkácsy Colpachi fasor c. képére emlékeztet Tokajból a rakamazi utat ábrázoló festménye. Szűkebb környezete elragadtatását vívta ki ezekkel a képekkel, s féltő volt: e maga számára lépcsőfoknak állított stádiumból nem tud majd túllépni. De miután Munkácsy realizmusát követte, egyúttal óriási lépést is tett saját kifejezése felé. Először megpróbálta Munkácsy társadalmi indíttatású képei közül kiválasztani azokat, melyeket át tudott ültetni az adott korra, s saját felkészültségi szintjére. A hétköznapok csendes állandóságát a Kópülő asszony és a Rőzsheördő meditatív világát megragadva, édesanyját, feleségét, nővérét festi meg a házi munkálatok végzése közben. A *Dagasztó asszony* című képéről, melyet a II. Országos Képzőművészeti Kiállításon mutatott be, s egy korabeli kiadvány ezt írja: „Ficzere rövid idő alatt elérte a nagy évi állami kiállításaink átlagos színvonalát.”³⁷

A Szabad Művészetben Pogány Ödön Gábor a következő méltatást írja erről a MÁV Budapesti Igazgatóságára került képről: „Megemlítendő itt egy Szabadiskola növendék, Ficzere László *Dagasztó asszonya*, mely a módszeres tanulás útján kiművelt jeles adottságoknak sokat ígérő próbája.”³⁸

Az *Asszony seprővel* (1956), *Hordómosó* (1957), *Ficzere Gizi* (1956), *Feleségem édesanyja* (1957) című képeinek lendületes ecsetjárásában a festésben megtalált önkifejezés öröme érződik (I. színes kép). A Munkácsy temperamentumában felfedezett rokonság – a megjelenítés dinamikáján szűrődik át, s ugyanakkor az impresszionizmus ismeretei is érződnek a képeken. S nemcsak tanulmányozta, hanem mondhatni: „átélte az elmúlt évszázad festészetét” – mint írta Solymár István egy tanulmányában Ficzereének a művészi törzsfelforrásáról.³⁹ Az elődök eredményeit már próbálja szintetizálni, s megszabadulni a nagy eszménykép hatásától. Vívódik, mert ekkor kezdenek fo-

lyamatossá lenni azok a nyílt viták, melynek témája: a nála felfedezhető epigonizmus.⁴⁰ A kritikus véleményeket heves kitöréssel vetette el, s makacsul ragaszkodott az önmaga által felállított program következetes betartásához. Ezt ő maga így fogalmazta meg: „Van két-három évem arra, hogy Munkácsy bővületében alkossak”⁴¹ – s bizonyos volt abban, enélkül képtelen továbblépni.

Ha mégoly hajthatatlannak is tünt, a bírálatok hozzásegítették a változtatáshoz, s egy időre a gondolatiságot a hangulat váltja fel képein. A *miskolci fűtőház szénszerelője* (1959), *Krampácsoló* (1961), *Rendezőpályaudvar* (1960) képein érezni, hogy próbál témaválasztásában hű maradni elképzeléséhez, de nem találja az ennek megfelelő kifejezési formát (6.sz. kép). A vasúti tájképeken a valóság lényegét még mint a látszatot jeleníti meg – ízzig-vérig impreszionista művet alkotva.

Abban, hogy látásmódja elevebbé vált, s a plein-air festés elveivel megismerkedett – nagy szerepe volt Csabai Kálmán festőművésznek, akit Ficzerek 1951-ben kértek fel a Vasutas Kör vezetésére.⁴² Csabai szívesen tett eleget a meghívásnak, hiszen a szakkörvezető elődjének, Döbröczeni Kálmánnak posztnagybányai szemlélete hasonló volt az övével, s a tagság nagy többsége már a megyei kiállítások színvonalán állt.⁴³ A rendszeres konzultáció és korrektúra Ficzere számára is hasznosnak mutatkozott, holott ő ezidőtájt már nemcsak a „Bunkóban”, a Tiszai pu. épületével szemben, a síneken túli kultúrotthonban festette képeit, hanem a Szabadság téren lévő kicsi lakásukat is úgy alakította át feleségével, hogy a konyhában rendszeresen tudott festeni.

Hallatlan lendülettel fogott mindig az új feladathoz. Minden alkalmat megragadva gyors egymásutánban születtek képei. Az elkészült új műveket a maga frissességében igyekezett közönség elé tárni. Volt is bőven lehetősége erre, mert a decentralizáció egyik eredményeként 1955-től Országos Képzőművészeti kiállításokat és 1957-től pedig Országos Grafikai Kiállítást rendeztek Miskolcon. Az előbbi a jelenlegi Téli Tárlattól lényegesen nagyobb léptékű rendezvény volt, országos eredmények keresztmetszetét nyújtotta, míg az utóbbi az 1961-ben meginduló Grafikai Biennálék főpróbájának tekinthető.⁴⁴

Ezekon a rangos kiállításokon Ficzere a kortárs magyar művészet derék-hadával mérhette össze magát, csakúgy, mint az itt élő társai. Így ír a helyi viszonyokról Artner Tivadar a Miskolci Országos Grafikai kiállítás előszavában: „ . . . humánus, nemes etikai célkitűzésen alapuló, mesterségbeli eredményekben is gazdag, elsősorban embert, a mi életünket tükrözni hivatott művészet amelyet ők kultiválnak, – a legjobbjai országos viszonylatában is kiemelkedő sikerrel – megerősíti hitüket abban, hogy az ország második városában képzőművészetünknek művészettörténeti jelenetőségű gócpontja érik.”⁴⁵ Érdemes odafigyelnünk ezekre az értékelő megnyilvánulásokra, mert így alakulhat ki hű képünk arról a szellemi pezsgésben gazdag évtizedről, melynek részeseként formálódott alkotó művésszé Miskolcon a vasutas, Ficzere László.

Az iskolát pótló közösséghez tartozik: a posztnagybányai szemléletű Imreh Zsigmond, Csabai Kálmán, a már konstruktív felfogáshoz közelítő Seres János, a nálánál korosztállyal fiatalabb, de a szerkesztői elveket valló festők és grafikusok: Lukovszky László, Feledy Gyula, Korkos Jenő, Papp László, Tóth Imre, Vati József, Ózdon Kunt Ernő, Tokajban Tenkács Tibor révén. A területi szervezet pezsdülésében nagy szerepe volt a főiskolát végzett tehetségesek hazatelepülésének, valamint az itt folyó művészetpolitikai tevékenységnek. Míg Ficzer Tenkács Tibor által életre hívott nyári szabadiskolát látogatta 1957-63 között Tokajban, addig a területi munkacsoport vezetésével megbízott, akkor már Munkácsy díjas Csabai Kálmán kezdeményezésére csoportos túrlaton szerepelhetett Budapesten, a „Vidéken élő képzőművészek kiállításán”.

Az 1954-ben első ízben, az Ernst Múzeumban megrendezett túrlatnak az volt a célja, hogy a nagy nemzeti kiállításokon túl is legyen lehetősége megmutatkozni az ország más-más területén dolgozó művészeknek, és alkotásaik szűkebb környezetükön kívül is váljanak ismertté. Hasonló szervezésben, már 1952-ben is – a vidékiek közül elsőként – szorgalmazták a miskolciak a Fővárosi Képtárral együtt a „Miskolci festőművészek kiállítását”, melynek tíz alkotója közé beválogatták a hallatlan elszántsággal festő Ficzerét. Végvári Lajos ehhez a kiállításhoz írt katalógusában így fogalmazta meg Miskolc képzőművészeti fellendülését: „Elmondható, hogy ez a munkacsoport rövid két év alatt a legjobb vidéki munkacsoport, a szolnoki mellé küzdötte fel magát. A miskolci képzőművészek anyaga, ha minőségben még nem is egyöntetű, határozott fejlődésről tanúskodik . . . az sem tekinthető valami rendkívüli dolognak, hogy egy mozdonyvezetőből, Ficzer Lászlóból festőt tudtak az ottani munkacsoport tagjai nevelni. Törekvésük őszintesége és becsületessége megérdemli, hogy a budapestiek szeretettel foglalkozzanak a kiállítás anyagával.”⁴⁶ A kiállítások élénk cseréje következtében talán a legnaprakészebb állapotokról tájékozódhatott az érdeklődő vidéken és a fővárosban egyaránt. Ez mindenképpen segítően hatott Ficzerére is, hiszen a kiállításokon való rendszeres részvétele, az elismerések, a biztató sajtókritikák azt bizonyították, hogy szükség van festészetére.

„Vidéken a legnagyobb jelentőségűre mindmáig a miskolci országos seregzemlék tettek szert” – írta 1957-ben Pogány Ö Gábor, s tovább így jellemzi ezeket az éveket: „Manapság mozog, feszeng, topog, hullámzik körülöttünk a világ, olykor már közügynek is tűnhet hivatásuk teljesítése.”⁴⁷ Az idézetek tükrözik a kultúrtörténeti koncepció jelentőségét, és azt, hogy a résztvevők a mai értékítéletünk szerint is a legkiválóbbak voltak, mint Barcsay Jenő, Bernáth Aurél, Bencze László, Czóbel Béla, Gadányi Jenő, Holló László, Szőnyi István, Domanovszky Endre, Ferenczy Béni, Hincz Gyula, Medgyessy Ferenc, a fiatal Kondor Béla, Feledy Gyula, Tóth Imre, Csohány Kálmán, Patay László. De a művek színvonalára utal Végvári Lajosnak az 1956-os kiállítási katalógusából vett megállapítása is, mely művésznünk megítélése szempontjából is igen

lényeges: „Különösen szembetűnő az új eszmei alapokon álló képzőművészetben a tematika gazdagodása. A festészet bőven merített az életből és a történelemből, ... s különösen felvirágozott az arcképfestészet. A portré terén még nincs megoldva minden, hiányoznak a napjainkra jellemző típusok és gesztusok kiművelt és tudatos megvalósításai”. Végvári Lajos az arcképfestésznél többre értékeli Szőnyi „leszűrt gondolatait” az aktuális témáknál, s tovább így folytatja: „Az új mondanivalóhoz illő forma megszilárdítása még hátra van!”⁴⁸ Ficzere gondolja is ez, — ami minden kor művészeé —. De különösen azokra jellemző e formakeresés, akik egy új társadalomba vetett hitüket alkotásaikon keresztül propagálni akarják. Tehát általános követelmény az, hogy az új rendelet, új kifejezőmóddal kell tükrözni, — holott Ficzere e küzdelmes útkeresését sokszor a hátrányos pályaindulásának következményének tekintette. Természetesen sorsának alakulása is közrejátszott ebben, s mindvégig fájlalta és tisztában volt azzal, hogy az a szakmai ismeret, amit a főiskolai növendékek festésre koncentrált erővel, mestereik vezetésével több év alatt sajátítanak el, ő autódidaktaként, esti kurzusokon, megélhetését biztosító munkája mellett, kollégákkal vitatkozva-értekezve, kitartó szorgalommal szerezte csak meg.

Az örökös kételyek közepette dolgozó Ficzerére, aki fogékonyságából adódóan a művészet terén igen befolyásolható volt, nagy hatást tett az akkor Budapesten bemutatott Modern Francia Festészeti Kiállítás. Fenntartásokkal bár, de Picasso művei ragadták meg leginkább. Az élményt nyújtó reprezentatív tárlatról sokszor beszélt — s valószínű, hogy festői felfogásának formálódásához mindez nagyban hozzájárult. Ugyanakkor a művész kollégák nap-nap utáni jogos kritikája is hozzásegítette az igen konok embert, hogy az új eredmények iránt érdeklődjék. Ez a változásra való készség érződik első önálló kiállításának válogatásán is.

1956 tavaszán rendezte meg „gyűjteményes tárlatát” a Herman Ottó Múzeum Papszeren lévő kiállítási épületében. Képei a legkülönbözőbb felfogásban, változatos színvonallal tanúskodtak alkotójuk elért festői ismeretéről, s így utólag megítélve, talán még korai volt e bemutatkozás. A kiállítás a *Sötétkapu* (Forradalom 1919) című nagyméretű festményre épült. A mű a Tanácsköztársaság 35. évfordulója tiszteletére született 1954-ben, s a témának megfelelően egy képzeletbeli barrikádot elevenít meg. A szándék nemessége kétségtelen, de a sokalagos kompozícióról olyan pátosz sugárzik, ami már önmagában is kétségessé teszi az esemény hitelességét. A francia előképek valódi értékét nélkülözve, a romantika jegyét viseli magán a 130x150 cm nagyságú mű. Életnagyságú tanulmányokban dolgozta fel a téma egy-egy részletét, s azt ki is állította, csakúgy, mint a kompozíciós- és színvázlatokat, s ezek jóval kvalitásosabbak a végleges kompozíciótól.

A romantikus hangvételű képek mellett, a realista felfogású egyalakos életképi együttes bemutatására is ezen a tárlaton került sor. A *Dagasztó asszony*,

7. kép: *Felvonulók 1960. Kat.: 42.*

Asszony rézedénnyel, Borkiöntő, Munka után, Asszony seprővel, Ficzeré Gizi, Varrónő sorából kiemelkedik kompozíciós erényével a *Munka után*. Az őszinte hangú festményt édesanyja iránti szeretetteljes ragaszkodás hatja át, akit sok más képen is megörökített. A kiállítás erősségei a portrék, amelyek között igen kiemelkedőek voltak.

Feleségem édesanyja címmel festi az intuíciókkal teli arcképet lendületesen, a karakter hangsúlyozásával, az elmúlás személyiséget feloldó szürke békéjével. A posztimpresszionisták szigorú kompozíciós elvét ismerve, festői érényeit megcsillantva a legtöbb biztató jegyet hordja magán e mű.

A háttérbeszorítottság érzésével teli művész életének ezidőtájt legjelentősebb eseménye volt az önálló bemutatkozás. A művész kollégák valamennyien megnézték az együtt látható képeket, s ami még ettől is fontosabb volt Ficzeré számára a látogatók elismeréssel nyilatkoztak a kiállításról. Bár nagyobb visszhangja nem volt az első önálló tárlatnak, mégis e lehetőség új lendületet adott számára.

Kapcsolata a vasutas szakkörrel az egyéni kiállítás után sem szakadt meg, s mikor az vezető nélkül maradt, – mint legtapasztaltabb, ki némi festői múlttal is rendelkezik már – vezetőként segítette társai fejlődését. Első nemzetközi sikereit is ebben a körben érte el, a vasutas szakszervezet által rendezett kiállításokon, előbb a hazai, majd a nemzetközi mezőnyben.

1958-ban, a *Vöröskalapos nő* című képét küldte be a budapesti kiállításra, s nyerte meg vele az első díjat. A friss előadással, széles ecsetjárással feleségéről festett képe festői vénáról, eleven színlátásról vall. A tavaszi öltözetű nőalak kalapja és sálja merész szíkontraszt a kép egyébként a szordinósan festett, szürkészöldes tónusával. A festőnek méltán elismerést hozó portrék után Ficzeré felhagy a művészi intuícióját legjobban kamatoztató arcképfestéssel, mert figyelme egyre inkább a dési huberi „ideál” felé fordul.

Azt hihetnők, hogy a Ficzeréhez hasonló indíttatású művészek lettek a cselekvésekkel teli szocialista realizmus legelszántabb képviselői, pedig a belőlük őszintén kikivánczó új rend teremtette meggyőződésen alapuló gondolatosság ekkor már háttérbe szorult a Műcsarnok nemzeti kiállításain, és a kor elvárásait sematikusan teljesítő átmeneti sikerei után 1957-es Tavasz Tárlaton már a legkülönbözőbb felfogások és irányzatok jutottak szóhoz.

A kor elvárását D. Fehér Zsuzsa a Negyedik Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállításon 1958-ban így fogalmazta meg: „... Nyílt a verseny, szabad a pálya a képzőművészeti mérkőzésen. Néhány korábbi, keserű tapasztalat megtanított bennünket arra, hogy ne kössük meg a művész kezét abban, milyen szerrel kíván célhoz érni ... Az emberről szóljon, aki dolgozik, szeret, győz, vagy elbukik, néha keményen megveti a lábát a földön, ahol él, máskor talán megcsuklik térde a problémák súlya alatt. Fesse és mintázza az életet, s az ünneppot, az eszméket, mely lelkesít.”⁴⁹ Ez a katalógus előszó tükrözi azt az általános hangulatot, ami a művészeti közéletet jellemezte. Ficzeré saját

vívódásának eredményeként is ide, erre a felismerésre jutott. Még egy-egy pályázatra a felszabadulás hittel teli megnyilvánulásaként az új népünnepélyt, a tavaszi felvonulásokat festi, de inkább a dologteli napok, a közösen végzett munka, az együttélés, az azonos gondolkodás, a generációk egymásbakapcsolódása foglalkoztatja ezután.

Igy 1958-ban egy többfigurás, de viszonylag kisméretű festményen dolgozott, *Készülődés május 1-re* címmel. Nagy gesztusokkal megelevenítő serény munkálkodás zajlik a képen. Témája: a címeres magyar zászló elkészítése. A képpel párhuzamosan, hosszanti irányban elhelyezett asztal körül történik minden, emlékeztetve a Munkácsy képek kompozíciójára. A kisméretű (40x60 cm-es) kép a színvázlat frissességével tükrözi a szabad május elsejék örömteli hangulatát, lelkes készülődését. (A művésztől megvásárolta ezt a képet a Herman Ottó Múzeum, – s így az állami vásárlásokon túl, most először közgyűteménybe is bekerült festménye.) Az újjászületés virágos ünnepeinek színes kavalkádja máskor is foglalkoztatta, mint az 1960-ban megfestett kétfigurás *Felvonulók*-on (7.sz. kép). A szimmetrikusan elrendezett, egymásnak szembe forduló emberpár nagy zászlókkal várakozik. A teret, a formát szépen visszaadó kép a rögtönzés könnyedségét viseli magán, s a szürkés világból harsogva tűnnek elő az élénk színű lobogók, hogy kibontva annál természetesebben épüljenek bele a kép színvilágába.

A szín impresszionisztikus értelmezésének gyakorlata tudatosan foglalkoztatta Ficzert. Az *Ablaktisztítás* ellenfényes világán, vagy a *Varrónő* című képein érződik már korábban is ez, de a nagyméretű ipari tájai is ilyen indíttatásúak; a *Miskolci fűtőház szényszerelője*, a *Rendezőpályaudvar*. Hasonló lehetett a Városi Tanács megbízására festett, ma lappangó képe a *Reggel a Selyemréten*. Ez utóbbiak együttesére kapta meg az V. Miskolci Országos Képzőművészeti kiállításon, 1958-ban az Ózdi Kohászati Művek nagydíját Tóth Imrével megosztva. Végre megtört a jég körülötte, s olyan elismerésben részesült, ami a hivatásos művészekkel egyenrangúnak ismerte el!

Embernek szerény és reális Ficzere művésznak ugyanúgy önérettel, bizonyítványgyással s magabiztossággal volt teli, mint valamennyi alkotótársa. Elhivatottság-tudata hallatlan energiát adott számára. A még mindig mozdonyfelvigyázóként dolgozó ember már az országos kiállításokon rendszeresen szereplő művész 1960-tól Képzőművészeti Alap tagja lett, de SZOT-díjáiig festésre szűkös otthonában volt kénytelen dolgozni. Ezek a mindennapi gondok csak órákra tudták megtorpanítani lendületét, alkotói hevületét nem kezdték ki. Képei rendületlenül születtek.

Az 1958-1962 közötti évek a nagy szélsőségekkel teli, türelmetlen megvalósulniakarás esztendei. Egyszer vérbeli impresszionista módján portretiroz, máskor konstruktív felfogású ipari tájképeket fest (*Sajópart* 24.sz. kép), s már vannak jelei a síkgeometrikus, szimmetrikus elrendezésű, mondandójához leginkább sajátos kifejezőmód megtalálásának is. Így jellemzi Ficzert a Miskolci

8. kép: *Tanbányában 1960. Kat.: 48.*

VII. Országos Kiállítás-ról írt cikkében D. Fehér Zsuzsa: „... De a két év előtti erőteljes formaalakítású fametszetek mestere többet adott! Ficzer László szögletes parasztasszonyai, ősi mozdulatokkal terelik el a figyelmet létezésük spekulatív örömeiről. Tájképeiben már csaknem teljesen ledobja magáról a valóság képi emlékeinek szorítását, tárgyi kötöttségeit, kis tusfestményén pedig, akár egy új grafikai iskola alapítását üdvözölhetjük. E háromféle törekvés közös rúgója könnyedén felismerhető: a világ jelenségeinek geometrikus szépségei érdeklik, de vérbő festőiség tör át az esztétikus formákon. E viaskodásból, úgy vélem komoly eredményekre számíthatunk.”⁵⁰

Munkái, amikkel folyamatosan jelen van a vasutasok kiállításain is, előadasmódjukat tekintve legalább ilyen sokfélék, de mellett színvonalasak — ahogyan azt az elismerések sora bizonyítja.

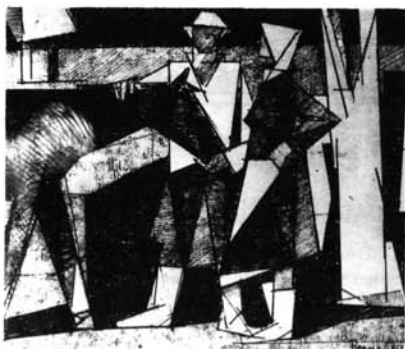
A Vasutasok Intellektuális és Művészeti Nemzetközi Szövetsége, a FISAIC védnöksége alatt, a tizenöt országot felvonultató, rangos bécsi kiállításon Ficzere a Képzőművészeti Akadémia rektorának kitüntetését nyerte el,⁵¹ majd 1960-ban a Múcsarnok adott helyet az évente megrendezésre kerülő nemzetközi seregszemlének, s a Pór Bertalan vezette zsűri Ficzere Lászlót tüntette ki az aranyéremmel. A díjazott mű a posztimpresszionista felfogású *Tanbányában* volt (8.sz. kép).

A mezítelen felsőtestű fiatal férfiak az aládúcolás munkálatát végzik. Izmaik megfeszülnek, s Atlaszként tartják a fölöttük húzódó föld tömegét. Pátosznak nincs már nyoma, minden ami a képre kerül lényeges és szükségszerű. A vájat szűkös terét szinte szétfeszítő kompozíció az ember küzdelmét érzékelteti a természettel. A témát több variációban is megfestette, s sorsközösséget vállaló bányászok élete mindvégig foglalkoztatta. Később nagyméretű táblaképpen, rézkarcsorozatban is feldolgozta a bányászok hősiek helytállását.

Ficzere művei a vasutas szakszervezet révén eljutottak Európa nagyvárosaiba, Szófiába, Prágába, Münchenbe és 1962-ben Helsinkibe, ahol ismét aranyérmeket kapott – most már egy konstruktív képére: a *Learatott táj*-ra (26.sz. kép). A kép teret érzékeltető geometrikus megjelenítés a rend, a kendőzetlenség iránti vágy kifejezője. Művén szinte véglegesen visszaszorul az atmoszféra, s a tömegek összefüggése a látványt egyszerűsíteni kényszeríti. Helsinkiben már egy általa kiművelt sajátos nyelven megszólaló művészként szerepelt.

Már semmi sem akadályozta festői kiteljesülését. Volt ereje ahhoz, hogy kiharcolja a Művésztelep Derkovits utcára néző – ma már lebontott régi épületében – egy valódi műtermet. S hogy ezután már teljes odaadással rajongva szeretett hivatásának élhessen. (A MÁV-nál tényleges szolgálati ideje letelt, s nyugdíjba vonult.) Önmagát nem kímélve dolgozott immár kéthelyütt: a konyhájából kialakított otthoni műtermében, a Szabadság téren és a Művésztelepen.

A magáralálását nemcsak a körülmények előnyös változásai segítették, hanem az, hogy felfedezte az önmaga számára a teoretikus művészelődöt Dési Huber István személyében. Dési Huber István összegyűjtött írásait, amelyek ekkor jelentek meg könyv alakban – Ficzere gyakran elmélyülten olvasta, és állíthatjuk, hogy ez nagyon segítette őt a művészeti világtképének tudatosabb válásában. Ficzere addigi elképzeléseit látta igazolva Dési Huber írásaiban, hiszen szerinte is a polgári művészet eredményeit nem szabad kiiktatni a jelen alkotásaiból, s hangsúlyozta a hagyományok szerepét. Dési Huber nyomán sikerült eligazodnia a stílusfejlődés és társadalmi indítékai között, hozzásegítette a világ megértéséhez, megváltoztatásának szükségéhez a művészi alkotás ereje által. A társadalmi erők hatását is általa tudta a művészetben oly következetesen szemlélni. Dési Huber eszmeisége kételyeit eloszlatva és öntudatát erősítette, felismerte a lényegyet kiemelő művészi formanyelv fontosságát. A cézanne-i jelenség mögötti valóság keresése a kompozícióban, – valószínűleg a

9.kép: Kompozíció (12.) 1962. Kat.:57.

10. kép: Sertésvásár 1962. Kat.: 52.

magyar példakép által jutott olyan fontos szerephez Ficzere művészetében, — s majd a kubizmus felé vitte. Az a tény, hogy az igen progresszív alkatú ember nem vált expresszionista művésszé is, azt bizonyítja, hogy Dési Huber István szellemi örökségéből táplálkozott.

A magyar kortárs művészet minden rezdülésére figyelő Ficzere azonban nemcsak a hazai, hanem a külföldi eredményekről is igyekezett tájékozódni.

Gromaire francia festő hatalmas méretű, brutális, erőteljes figuráinak inspiratív ereje lemérhető Ficzere művein, de kétségtelen Pap Gyula munkásábrázolása, Kohán György monumentalitásra törekvő táblaképei sem maradtak hatástalanok művészünkre. A konstruktív szerkezetet hangsúlyozó fiatal Buffet egyszerűsége is megérinthette. De nem maradt nyomtalanul a személyes kontaktus a helybeliekkel sem, melyet Solymár István így fogalmaz meg: „A miskolci művésztelepen a fiatal Tóth Imre baráti közelségében Ficzere Lászlóban megérlelődött a témái magasabb, sűrítettebb megfogalmazásának igénye, és a formálásbeli indíttatás is kézenfekvőnek tünt előtte.”⁵² S ha ezirányban a teljességet szándékozzuk feltárni, meg kell említeni Kmetty János szülővárosára, Miskolcra hagyományozott szép kollekcióját is, melyet ekkor már Ficzere tanulmányozhatta a Herman Ottó Múzeumban.⁵³ Végül is a feltételezhető hatások sokaságából jutott el saját hangjához, egyéni művészete megteremtéséhez.

Talán valami belső kényszerből, a dolgozó ember iránti tiszteletből egyik képet a másik után festette a munkásokról. Az ipari központtá növekvő Miskolc bőven nyújtott lehetőséget kohászok, martinászok, útépítők, aszfaltozók, bányászok, — s az új, gépesített mezőgazdasági munkások megörökítéséhez.

Új támfal az utcánkban címmel olyan táblaképet festett a Papszerről, amit nem a járókelők, hanem az építők népesítenek be (5.sz. kép). A biztosan szerkesztett kép úgy konstruktív, hogy a színek még plain-air erővel élnek, uralodnak benne a meleg tónusok gazdag variánsai.

A rendezőpályaudvar, fűtőházak által nyújtott képi rend és az ipar telepítése nyomán megváltozott hegyvidéki tájak foglalkoztatták leginkább, de mondhatnók, minden látványban felismerte a képi lehetőséget, legyen az a Bodrog-Tisza találkozási pontjánál, a kikötő uszályok, a horgásztanyák, vagy a kőbányák. Tokajban a Népművelési Intézet szervezésében, szakköri társaival együtt, 1953-tól dolgozott a nyári művésztelepen, s az ipari környezetben élő festő a természet harmónikus rendjére rácsodálkozva festi meg a tokaji Kopaszhegyet, a Kőbányát, s a szabadban dolgozó mezőgazdasági munkásokat, a kisváros csendjében élő embereket. Eleinte a látvány vibráló színessége, a zöldek impresszionisztikus visszaadása izgatta Tokajban (*Tiszapart*), később viszont az objektív világba beavatkozó ember munkájával megcsonkított kőbányák (*Tokaji Kőbánya*), házakkal beépített partok logikai rendje nyújtotta geometria felé vonzódott, mígnem az amorf képződményeket is saját látásmódjának vetve alá: mértanivá redukálva (*Fasor, Sóváros*) komponálta képpé azokat. S már egyre inkább úgy nézte a világot maga körül, ahogyan azt ábrázolni akarta, ahogyan személyiségének vetületeként felruházta azt az ésszerűség tudatában. Képein csak a lényeges kap teret, minden, ami alárendelhető elveszíti a tükröződés jogát nemhogy háttérbe szorul, hanem tudatosan le is marad műveiről.

Alapos megfigyelésről tanúskodó szép ciklus a *Falusi hétköznapiak* tusrájzsorozata, melyet sajnos csak hiányosan ismerünk (9-14.sz. kép). A kicsi méretű, kb. 150-180 mm-es munkák az emberi kapcsolatok mély ismeretéről

11. kép: *Konyhában* 1962. Kat.: 56.

12. kép: *Vásáron* 1962. Kat.: 60.

vallanak. A gondolatcsere kényszere, ami áthatja az ember létét, tulajdonképpen a sorozat végigkísérő gondolata. A tevékenykedés közben meg-megállók beszélgetve pihennek meg, üdítik fel magukat. A tenyérrnyi rajzok állandóságát magán viselve hatnak. A természet és ember közvetlen kapcsolatát sugallva bensőséges minden megnyilatkozás: a férfiak büszkén vetik meg lábaikat sajátjuknak tudott földjükön. A kollektívizálás előtti évek elevenednek meg a lapokról. A gazda tenyeréből etetgeti kedves lovát, tekintetével vigyázza tehenét. Az állatokra büszke asszonyok, a süldőiket árulják. A viharkabátos, kucsmás, csizmanadrágos férfiak és az elnehezült kendős nők körül ott a falusi élet velejárójaként egy-egy kutya vagy háziállat. Az egymásrautaltság és segítőkészség érződik az együtt végzett munkából, – ami különösen szépen jelentkezik a *Vetés* férfialakjain. A feladatukat egyedül végzők nehézkes bajlódása árad a *Malom*-ból.

Ficzere anélkül, hogy megszépítené és idealizálná a paraszti munkát, mindig a városi ember nosztalgiájával figyel a természet közelében élőket.

Monumentális hatást ért el az egyensúlyra törekvő apró kompozícióival. A legsikerültebbeket kész műnek tekintve, datálva aláírta. A sorozat lapjai közül többet áttett sokszorosító grafikára, s mint ezután valamennyi kompozícióját több méretben és technikában feldolgozta.

A ciklus ismert lapjai között már találni olyanokat is, amelyek a nagyüzemi mezőgazdaság kezdetére utalnak (*Kombájnos*). Egy későbbi sorozatától eltekintve (*Évszakok*) csak olyan agrár témát örökít meg, ami a haladó szellemű kollektívizálás művészeti megnyilatkozása, bizonyítva alkotója elszánt politikai szándékát és azt, hogy esztétikát az etika szolgálatába állítja. Műveiben azonnal reagál a társadalmi mozgásokra.

Szánt az eke, Traktoros, Ekejavítás, Sörivók szerkesztői vonalakkal megjelenített feszített kompozíciójú képek (25.sz. kép). Mindent szigorúan megítélő Ficzere a jelenségek lényegére koncentrálva erőteljes kontúrokkal dolgozott ekkor, vonalai határozottak, s az általuk felosztott sík kicsi színes négy-szögeiből szerkeszti képeit. Az életről alkotott véleménye tükröződik már a képek egészének gondos kiegyensúlyozottságában, statikájában. Tiszta geometriája talán az egyenes jellemének megnyilvánulása és darabos őszinteségével, emberi tisztességével is összhangban állt. Ecsetje alatt a látvány nem a dekorativitás felé redukálódik, hanem a forma lényegét hangsúlyozva a néző figyelmét orientálja arra, amit érdemes megfigyelni: Az eke csillogó lapjai közé mozduló ember gondosan figyelő tartását, vagy a társát, aki kihajlik traktoráról fürkészve, miben tud segítségére lenni. A mozzanat éppúgy tipikus, mint ahogy az időben a többi cselekvő munkásé. A színt is aláveti a kifejezésnek és az általában szükséges velejárója lesz az a képeknek, bár az oeuvre legkoloristább képe ebben a művészi etapban született. A kontúrok zavartalanul bomlanak színné, mint a *Szánt az eke* című kisméretű, kartonra festett, tojástempera képen. Rajzosan, egy színnel festett képei közül a *Sörivók* és a *Traktoros* hangu-

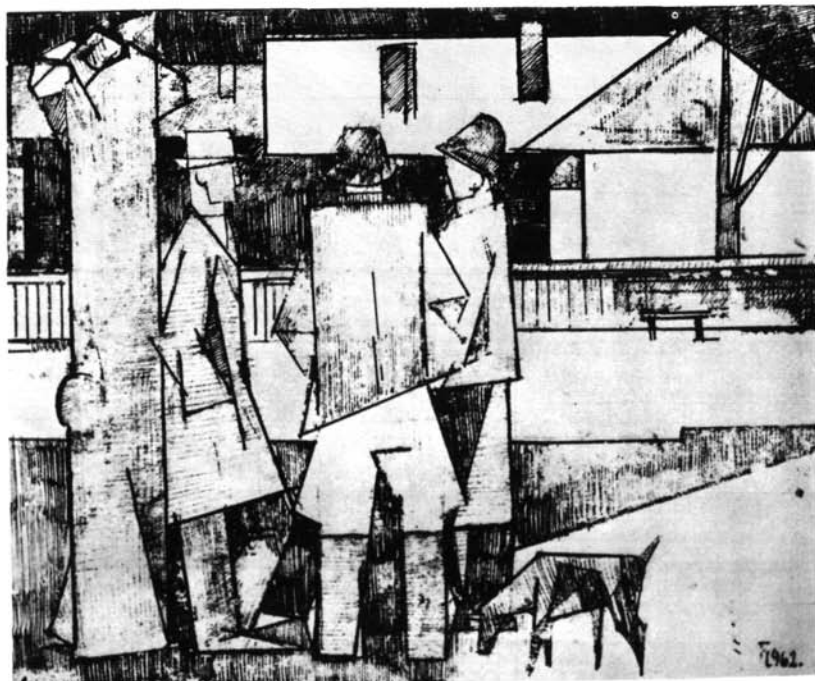
13. kép: *Vetők* 1964. Kat.: 121.

latában sikerült visszaadnia a nyári meleget, a földművesek természetes mozgatait. Ficzere sajátos formanyelvének kialakításához ezeken a konstruktívan szerkesztett képeken keresztül jutott el.

Talán az *Anyám* 1962. az a műve, ahol az egyéni kifejezési mód és a tipizálás — együtt új minőség megjelenését ígéri (23.sz. kép). Az idős emberek jellegzetes tartásával ül az ablak előtt az édesanya, akinek arcából alig látni valamit. Bóbiskoló fejét pontosan „regulázott” kendő fedi, mely alól az arcnak csupán néhány részlete tűnik elő. Ezúttal nem is célja a művésznek a portré-szerű felismerhetőség. A mamát, aki lehetne mindannyiunk idős szülője a feketebe hajló ultramarínok variációjával jeleníti meg. Az idős asszony kezét ölében pihenteti, s belső csendességét nem zavarja meg az ablakon kívül rekedt erős fény. Az élet két külön szférában zajlik a képen, amit már nem annyira a vonalak tiszta mezsgyéje oszt fel, hanem a tömegek kontrasztos megjelenítése. A külső fény ezüstös fehére megáll az üveg síkjánál, hogy ne bántsa az elgondolkodót emlékeinek felidézésében.

Az ellentétre építettség Ficzere grafikai hajlamára utal, — s valóban az *Anyám* c. festményét rézkarcra is átvitte, mint ezidőtájt szinte valamennyi kompozícióját. Előszertetettel dolgozta fel témáit minden, számára lehetséges eszközzel, s éppen ez segítette át a rajzos konstruktív szemléletből egy síkgeometrius kifejezési formához.⁵⁴

A monotypíának egy sajátos eljárását dolgozta ki: a kész kompozícióra üveglapot fektetett, s az adott minta alapján a kellő helyen a kívánt színnel

14. kép: *Beszélgetők* 1962. Kat.: 51.

befestette az üveglapot. Miután ezt áttette papírra, azt egy, a táma szerinti linóleum vezérdúccal felülnyomta, s teremtett a felületen egy egységes hatást. Sokszor ez utóbbira sem került sor, mert az alaprajzot követve nem vált szükségessé.⁵⁵ Tulajdonképpen a színes linóleumnyomat hatású lapok így megismételhetetlenek – monotypiaiak. Előszeretettel készített színvariánsokat, változatokat az említett módon.

Az eképpen is feldolgozott *Négy évszak* című sorozatával gyakran szerepelt kiállításokon. Realista művész egyéniségének megfelelően nyúlt az allegorikus témához. Kétfigurás kompozíciókkal fejezte ki a kontinentális éghajlat teremtette paraszti életritmust. Metafórája a szinte automatizmusként végzett, magától érthetődő munkálkodásban nyilvánul meg.

Példaképe, Derkovits kettős kompozícióban felvetette már azt a lehetőséget – amit ezúttal Ficzere most tudatosan megragadott. Megnyilvánult már a *Felvonulók* esetében is ezen elv iránti vonzalma, de kiteljesíteni ebben a ciklusban teljesítette ki.

Az egymásra utalt emberpár témája foglalkoztatta, ha az életreszóló szövetséget szándékozott megörökíteni és akkor is, ha csak a közösen végzett munkát akarta megfogalmazni. A sorozat kapcsán most ez utóbbiról van szó, ahol a végtagoknak azonos ritmusra kell mozdulniuk, ha testük éppen ellentétesen lendül is, mert az így végzett munka valamelyest kíméli az erőt. A közösen végzett munka himnusza hatja át, minden pátosz nélkül ezeket a lapokat, s ebben rejlik Ficzere nagy érdeme.

A tavaszt szimbólizáló *Ültetők*-et csak az 1961-es realiztikus, monotypias megoldásban ismerjük (15.sz. kép). A mezei munkától megerősödött asszonyok kitavaszkodván, megérezve a föld szagát – teszik dolgukat: krumplit ültetnek. Mindezt magátólérthető természetességgel. Nincs kényszer cselekvésükben paraszti munkájukat a mindenkor szükséges megteremtésének filozófiát nem igénylő csölcssége hatja át. A várvavárt tavasz illat és madárdal nélküli, s a jelzetlen környezetet az általánosítást segítve, a figyelmet egyértelműen az érett asszonyalakokra orientálja.

Az ősz a parasztasszonyokat ismét ott találja a mezőn, akiken az idő múlása otthagya nyomát. Mozdulatuk veszített a lendületből, de egymásra utaltságuk még teljesebb lett. *Krumpliszedők* után a cselekvéssort a *Favágók* telet idéző, fejszéjükre támaszkodó beszélgetői zárják. A telet, mint a természetben a szükséges évi pihenőt az emberre vonatkoztatva nem veti el a művész, de az is „ficzerei méretű”: pillanatnyi szóváltást enged csupán, mert az életet – maga példázta; – tevékenyen kell élni, s percek sem múlhatnak kihasználatlanul. Ez a felfokozott alkotói lendület jellemezte Ficzere egész életét. (A ciklus hiányzó lapját: a nyarat nem sikerült képpé érlelnie, vázlatban maradt meg csupán kaszáló alakja.)

A sorozat mentes minden agitatív szándéktól, mincs utalás a korszerűbb földművelésre, s a hatvanas évek elejének fontos gazdasági átszervezésére sem, aminek képi jelzését láttuk korábban művei között, s későbbi kompozícióiban is érezhető lesz. Ezúttal úgy dolgoznak emberei a földeken eszköztelenül, két kezükkel, ahogy azt az első földművelők is tehették, s ami a művész számára a természet lehetőségeit kihasználni tudó értelem dícséretét jelenti.

A témasor linóleummetszet variációival gyakorta szerepelt tárlatokon, mint az 1961-es XI. Országos Vasutas Képzőművészeti Kiállításon, ahol a *Krampácsolókat* is bemutatta.^{5 6}

Bár nem az évszakok, s a természet adta teendők a témája ez utóbbinak, de felfogásában és technikájában is az előzőkhöz kapcsolódik. A sokat feldolgozott téma kétfigurás variációját az említett kiállítás katalógusának borítójáról ismerjük. A sín két oldalán, egymással szembeforduló, mozdulatukban ellentétes két csákányos figuráját sikerült egy nagy közös lendületté komponálnia úgy, hogy szinte hallatszik a ritmikus munka zaja, a megcsörrenő kövek zenéje. A monoton munka fáradtsága, a nagy nyitott tér, a távolban lévő lapá-

15. kép: Ültetők 1961. Kat.: 86.

toló munkás ellenére is a magárahagyatottságot érzékelteti a „*Krampácsolók*” 1961-ben festett egyfigurás variánsában (6.sz. kép).

Ficzere pályamunkásai a földművesekhez hasonlóan a természet viszonyosságainak kitéve dolgoznak, de munkájuk gyümölcse nem tud oly felemelő lenni, mint társaiké, a termékenységet magukban hordozó parasztasszonyoké. A stíluskereső művész ezúttal a nyári délutánok atmoszférájába helyezi fehér inges munkását, kinek öltözetén a reflexek cezannian jelentkeznek. A sokat látott munka megörökítése nem merült ki ezzel, négyfigurás kompozícióban festette meg *Pályamunkások* címmel, amely a MÁV Miskolci Igazgatóságára került, mint már előzetesen más munkája is.

Az a vasutas kiállítás, ami a Nyugati Pályaudvaron volt, s amin többek között a kétfigurás, linóleumba metszett, *Krampácsolók* is szerepelt, már nem azért fontos, mert itt ismét első díjat kapott, hanem azért, mert a SZOT-díjat odaítélő bizottság itt ismerte meg a munkásságát, melyet 1962-ben első ízben a képzőművészetre kiterjesztve, Ficzerének odaítéltek. A Kurucz D. Istvánnal, Udvardy Erzébettel és Krajcsirovits Henrikkel együtt elnyert díj indokolásában jogosan szerepelt a vasutas szakkörben folytatott ismeretterjesztő tevékenysége is.

Az 1962-es év sokat hozott számára. Elsősorban elismerést, s a vele járó népszerűséget: TV riportot, nyilatkozatokat és újságcikkek sorát.^{5 7} Mindezekből méginkább megismerhetjük a tisztalelkületű, határozott egyéniséget.

KITELJESÜLÉS ESZTENDEI (1962–1967)

Ficzere László művészetbe vetett hitét erősítette a társadalmi és szakmai megbecsülés. Az 1962-1967 közötti rövid záró korszak a küzdelmesen megtalált geometrikus előadásmódban fogant, és nagylélegzetű kompozíciók születésének ideje volt. Taulajdonképpen ez a rövid öt esztendő tekinthető a kizárólagosan alkotómunkával telt korszaknak. A mondandók sokasága egyre inkább inspirálta a munkára, – már túl az önmagára találás nehézkes formakezérésén. Ugyanakkor a festőtársaival továbbra is naponta vitázni kényszerült, mert geometrikus előadásmódja sokszor a szerkezetet nem követte szervesen.^{5 8} Ficzere már rendíthetetlenül kitartott a formát háttérbe szorító, a mondandójához legközelebb álló síkgeometrikus festészet mellett.

A nap első felét műtermében, mindenki által tiszteletbe tartatva, kizárólag az alkotómunkára fordította. „Ekkor már idegeiben volt a kép, izgatta és egy teljes felindultsági állapotba hozván magát viszonylag gyorsan alkotott.”^{5 9} Ez különösen akkor érdekes, amikor tudjuk, hogy tényérnyi rajzi ötleteit még kis méretben kikristályosította, s ehhez ragaszkodva pontosan tette át azokat tekintélyes méretű táblaképekké. Miután úgy érezte munkájával eljutott egy olyan szintre, hogy a felmerülő vélemények a mű lényegét nem fogják befolyásolni, – igényelte a barátok meglátásait, s felkereste a műteremszomszédok közül a számára kedveseket.

Valami hasonló munkarend alakult ki az egész művésztelepen – s a délutáni órák a műteremben eleven véleménycserével, kendőzetlen kritikák nyilvánítása közepette telt el. Ezekben a spontán összejöveteleken a Miskolcon vendégként dolgozó, azóta a magyar művészet elismert nagy mesterei is részt vettek. Az alkotó légkör és a grafikai műhely felszereltsége folytán az ötvenes hatvanas években a hazai művészet vérkeringésének elevenen pezsgő városává vált Miskolc. A nyitottság, az élénk eszmecserék magával ragadták Ficzereét is, aki cselekvő részese lett a művésztelepi életnek. Csóhány Kálmán így emlékezett vissza egy kiállítás megnyitójában az együtt töltött időre:

„... Mert a két vonal a művészi és az emberi páratlanul szép harmóniában ívelt. Számunkra, akiknek a képzőművészet jelenti az életet – izgalmas élmény volt figyelni, hogy Laci milyen következetesen szívós energiával kutatja a művészet törvényeit, igazságát. Soha nem elégedett meg az elért eredményekkel, azokat máris eszközként használta további bűvárkodásaihoz. Nagy utat tett meg és soha nem tört meg. Amikor fentebb arról beszéltem, hogy nagyon sokan képzőművészek figyelemmel kísértük küzdelmét – egyben csodáltuk is.”^{6 0}

Ficzere mindig határozott céllal fogott munkához, apró rajzi vázlatai után már a végső állapotot maga előtt látva, dolgozott a megvalósításon. A művész, aki önmaga elé mindig magas mércét állított, ezúttal a létet eldöntő sorskérdéssel foglalkozva jutott el a háború és béke témaköréhez. A jellemében egyenes

ember egyértelmű fogalmazványai e témakörbe készített kicsi rajzok. A jó és a rossz tiszta kategóriái nem romantikus fennhanggal, hanem derkovitsi értelemben jelentkeznek újra Ficzerénél. Egyéniségéből, s a korból is adódik ez, hiszen a borzalmak soha nem felejthetők, de az apró rezignációk csak végleges előjelükkel érvényesek, s a „Kétszer kettő józanság”-val ítélkezik az utókor és a tisztaságra áhító művész.

A békés világ féltése szülte alkotások pontos ikonológiai átgondoltságról vallanak. Ahogy a csizma, a puskatus, a kakastoll az elnyomó hatalom jele, majd a fasizmus hangsúlyozására szolgál,⁶¹ – úgy a Ficzer által használt egyértelmű jelek szintén megtalálhatók a militarizmus elleni képi kiállványokon. De legalább úgy meríthette a valóságot ismerő művész Gromaire-tól e jeléseket, melyek a háború még konkrétabb felidézésre szolgálnak, hogy a borzalmak megismétlődését a saját lehetőségeivel meggátolja. Ficzer 1965-1966-ban festett képi sorozatán érzékletes módon jeleníti meg az önkényeskedő, a szenvedést okozó katonát.

A földre tiport, az erkölcsi tisztaságot hordozó, a goyai fehér ingbe, sárga pantallóba öltöztetett férfiak, a számszerű fölényben lévő katonák fegyverei által gyözetnek le (VIII. színes kép).

Az akár cselekvéssornak is tekinthető ciklus első két tagja a *Brutalitás, Kegyetlenség*. A hatalom mámorába esett katonák embereket kínoztak, majd golyótűz elé állítják őket. A *Szenvedés*-en jelennek meg a hozzátartozók, akik jajveszékelve törnek ki, szeretteik kínzatosai láttán. A két hangulati véglet között áthidaló szerepet tölt be a *Megbékélés*. A kínzató, szenvedéseket túlélő férfit odaadón ápolják az asszonyok s átvezetik a nézőt a ciklus másik nagy gondolatköréhez, a békésen munkálkodó élethez.

Míg a háborúval foglalkozó képek a világos és sötét végtagok alkotta szövevényből a félelemmel teli évek zűrzavarának kifejezőivé válnak, addig a béke a képi szerkesztés rendet sugalló nyugodt statikusságával fejeződik ki.

A hat részből álló *Háború és Béke* sorozat első négy műve tulajdonképpen az ellenpólus megteremtésére szolgál, hogy általa még nagyobb értéke legyen a békés munkálkodásnak (35-40.sz. kép). Az ekkor alakuló szövetkezetekbe vetett hite is érződik a két utolsó képen, s válik általa a sorozat a 60-as évek gazdaságpolitikájának nemes művészi propagandájává. A sorozat ötödik képe *Az első közös*, melyen az újszülött báránka fehér foltja, – a karjai közt tartó férfi helyzeténél fogva – szinte a lap mértani közepére került, s hangsúlyt kap ártatlan tisztaságának fehérje, az őt körülvevő szürkévé redukált környezetben. A kendőjét két kezével igazító asszony oratori mozdulata féltő óvatossággal fejez ki, s a figurák frontalitása fokozza a szakrális ünnepélyességet. A szereplők szeretetteljes vigyázása a jövő iránti kételyt is magában hordja, s ezáltal az ünnepi hangulat lírikusra vált.

A béke kiteljesülése a színgazdag szürettel zárul: *Brigádköszöntés*. Nyoma sincs már a világos és sötét foltok balladai hangulatának. A dolgok rendje

16. kép: Harmónikás 1961. Kat.: 94.

szerinti munkálkodás legvidámabbikát, a szüretet választotta a festő a békés élet kifejezésére. A Bacchus-ünnepre tartogatott bort jó vincerellő módjára kínálja a gazdaság előjárója a szüretelőknél. A sorozat szorongatott hangvétele himnikusan oldódik fel a záró műben, kifejezve Ficzere realitásokkal teli életigenlését.

Ficzere a témával még évekig foglalkozott. A hattagú sorozatot megoldotta a rézkarcban is, megőrizve azokban a már kidolgozott kompozíciós elveket, s a sötét - világosok természetes ellentétét.

A tekintélyes léptékű 1954-65-ben festett táblaképek az 1967-ben rendezett műcsarnoki önálló kiállításon kerültek bemutatásra, amik felkellették a kritika figyelmét. Bauer Jenő így írt a Művészetben: „... Ahhoz a proletárfestészethez csatlakozik, mely Nagy István, Nagy Balogh János, Dési-Huber István, Derkovits Gyula, Kohán György szellemi nyomvonalát követi. Nála a szegénysors komorsága színeinek tompaságában, sötétben elővillámló tüzes akcentusokban talál visszhangra. Konstruktív térbontása, szinte ács munkára emlékeztető szerkesztő művészete keménységek, érdekességek, szálkás gyalulatlanságok nyers illatát árasztja maga körül, mert szegényember-művészet ez, távol minden ünnepi kifenségtől, eufóriás optimizmustól, melynek örök realizmusa arra a felismerésre, autódidakta-öntudatra látszik alapulni, mely szerint mindenkor a munka s a kemény nekifeszülés marad az emberhez méltó élet legbiztosabb, legszilárdabb alapja. A képeken szinte érezzük, hogy a művész mindent magának, saját vívódásainak köszönhet ... *Háború és Béke* témájú többrészes tablója — igényes komponáltságuk arányaival, gesztusaik kiáltó, lázadó és intő monumentalitásával fontos dokumentumai maradnak a morális igényű expresszív realizmussal megalkotott eszmei festészet hazai próbálkozásainak.”⁶²

Ficzere a Bauer Jenő által expresszív realistának nevezett festészetével kapcsolódik a háború előtti progresszív törekvésekhez, a derkovitsi programot valló Szocialista Képzőművészek Csoportjához. Különösen akkor igaz ez, ha mondandója kötődik a faszizmus könyörtelenségéhez, a háború eseményeihez. — Hiroshima bombázásának szomorú évfordulójára készítette *1945. aug. 6. 820 h.* című rézkarcát (17.sz. kép). Az erőteljes férfi kétségbeesett üvöltése nem hallatszik a tárgyaló asztal körül ülő nagyhatalmi politikusokig, pedig tehetetlen fájdalom — a megégett gyermeket tartván — az egész világot rázza meg. A négy lemezből komponált nagyméretű rézkarc alján a koporsók körüli gyászolók expresszív megfogalmazású csoportja emlékeztet az atomtámadás áldozatainak nagy számára, és inteni próbál a katakizma újabb lehetőségére.

Nemcsak a közelmúlt emberiséget sújtó nagy tragédiával foglalkozott, hanem a magyar történelem első nagy népfelkelését, a Dózsa György vezette parasztháborút is feldolgozta (41-43.sz. kép).

Az erő visszaadásához ezúttal is tekintélyes, nagy felületet választott. A nagy méretekben való megjelenítés (200x120 cm) és a tojástempera technika

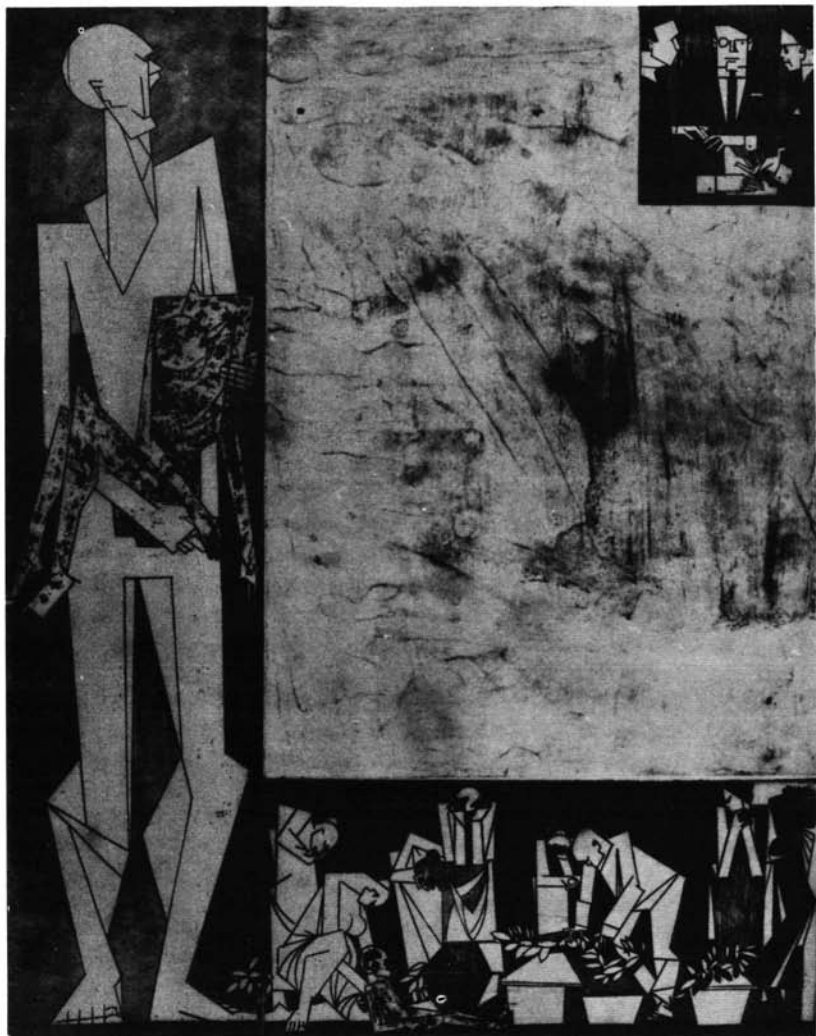
alkalmazása jellemezőjévé lett Ficzerének. A triptichonon, mint a vele egyidőben készült képek valamennyijén a síkgeometrikus tömör megjelenítés, a grafikus hatású valórfestészet felfogásmódja tűnik először a néző figyelmébe. A felhasznált színek intenzivitása ellenére művei nem kolorista alkotásnak tekinthetők. A színeknek is, mint az egész életműnek egy igen mély tudatosság folytán szimbólikus jelentéshordozó ereje van.

Dózsa trónusához kikötözvén is robbanékony maradt. A parasztvezér elemei dühét fokozza a rabulejtettség. Robosztus izomzata ültében is feszült. A frontális elhelyezés, a statikus komponálás kiemeli a művet az epikus történelmi táblakép műfajából, s szimbólikusan hat. Hatását erősíti a predella-rész, melyen a megtorlás, a karóbahúztatás véres eseményeit örökítette meg. Az elbukott ló ismert jelképe az egymásba kapcsolódó vöröslő testek között egyértelmű utalásul szolgál a parasztháború végső kimenetelére.

A külön-külön megfestett két mellékfigura gondolatilag nem kapcsolódik szervesen Dózsa utolsóig megalkudni képtelen elszántságához. A *Kaszaegyesítő*, vagy másik képverziója címén: *Kaszakalapáló* paraszt monumentális alakja inkább a sors kérdéseivel foglalkozó ember. Ezáltal Dózsa a triptichonon magányos forradalmárrá, mártír hőssé válik. Valószínű ezt érezte a művész is, hiszen többször, kevéske változtatással igyekezett ezt a hatást megszüntetni, s a másik *Levert paraszt* alakjában érzelmileg tükröződik az elkövetkező századok nehezen viselhető paraszti sorsa. Mindaz, ami a Kaszaegyesítőből hiányzik, a parasztháború előzményeit, a forrongó készülődés és a bukás utáni élniakarás is megfogalmazódik a műben. A folytonosságra utaló, a premier plan-szerűen, a kép szélei által elmetszve komponált, feszülő végtagok fokozzák a nyugalomban rejlő erő érzetét, s az életösztön képi kicsengése e mű. „Ez Dózsa, akinek sorsa a két hatalmas figura – a kaszát egyenesítő és a levert paraszt – között felmagaslik a tüzes trónon, a sziklaszerű emberóriás, Dózsa s alatta a predellán égő fáklyák lobogásával együtt – szerintünk a kényszerű áldozat vállalásának kikerülhetetlen voltát jeleníti meg. Az áldozathozatal igazolására történő legcsekélyebb utalás híján is valami napjainkban időszerű, múlt tragédiákat érezve oldozó mondanivaló rejlik a monumentális hármasképben.”⁶³

1962-ben festett *Kubikos* a *Kaszaegyesítő* előképe. Kenyerét a föld heroikus megmozgatásával kereső agrárproletár most megpihen, karjait térdén átkarolva mereng, mígnem a felkelésre készülő Dózsa parasztjait szimbolizáló kaszakalapáló keze alól a fémek baljós zenéje csendül fel.

Az egymagában dolgozó ember küzdelméhez többször visszatért. A fát hasogató erdei munkás kompozíciója, a *Favágó* vagy a *Malomból* a már ismert módon határozott szembenézetre épülve, redukált színekkel megjelenített képek. Közös elgondolásból születtek – csakúgy, mint a saját játékára figyelő *Harmónikás*, a *Szomjas biciklista*, vagy a *Rakodás* kocsiról követ leadó férfi-

17. kép: 1945. aug. 6. 8²⁰ h 1965. Kat.: 183.

alakja, kinek hétrétgörnyedtségét a művész a geometrikus bezártsággal még képes tovább fokozni (III.sz. színes kép).

Ficzerenél sokszor a színek megválasztása az anyag kényszerűségének következménye. Erről a küzdelméről árulkodik a festő, ahogyan vörös öltönybe bújtatja biciklistáját a kékekkel és okkerekkel megoldott világban. Képeit nem színre építette, azok lokálértékét használta fel csupán.

Úgy érezzük, hogy néhány kisebb tájképén és csendéletén merte érzelmeinek megfelelően használni a teljes színskálát. Ezért jelentős a *Rakodás* c. kép, mert itt bátran nyúlt a színekhez. A paraszti öltözetű, vörös arcú, sötét bajszos férfi a bazalttömböket a koci sárga saroglyáján emeli át. A kompozíció nagyszerűségéből adódóan a cselekvéshez szükséges mikrovilágra ebben a művében sikerült legjobban utalnia, s válik általa hitelessé a kép. A télies kabát zöld színű, felette a kék kötény, s a sárga csizma teszi teljessé a kiszínesedett palettát. E képével Ficzerre az egyalakos kompozícióinak legszebbikét alkotta meg, s hasonlóan kiemelkedők az oeuvreből a többfigurás kompozíciók, melyeknek kolorisztikus tanulságai a *Rakodás*ban összegződnek.

A nyár hosszúra tágult nappalait, a tevékenykedő embereken keresztül, érzékletesen adta vissza a *Kubikos* című képén, s a *Krumpliszedők*-ön is (IV. sz. színes kép). Mélyen, a horizont alatt munkálkodnak a mezők emberei. A zsák száját igazító, fáradt tartású emberpár mellől lelassult mozdulatú férfi hajol el. A sorra komponálódó emberek csoportja muralitás felé vihette volna tovább Ficzerét.

A képeinek befejezettségérzetet tudott adni, nála a cselekvés bizonyosan céllal jár, még akkor is, ha emberei vároznak, *Traktoros* (1964), megpihennek *Kombájnosok pihenője* (1962). *Málnaárusok* (1963), *Bükki partizánok* (1963). Az életmű legkiforrottabb kompozíciói ezek. Határozott állásfoglalás, biztos képi rend jellemzi őket.

A Városi Tanács megbízására ebben az időszakban született meg a ma Herman Ottó Gimnázium nagytermét díszítő *Vetés* 1964. című képe. A koravasz hűvössége árad a monokron acélosságból. A még öltözetükben hagyományos parasztemberek az azidőtájt korszerű vetőgépet töltik fel zsákjaikból. Mint oly sok kedves témáját, így ezt is feldolgozta más-más technikával. Ezúttal az első tollrajz variáció a legérzékenyebb (13.sz. kép). A 28x24 cm-es felület egésze izgalmas – míg az ettől több mint ötszörös nagyítású táblakép már embertől elidegenedő óriásra nőtt részletei megoldatlanok – ugyanakkor vitathatatlanul egy nemes propaganda hatja át a kollektívizált mezőgazdaság mellett. A kora felvetett kérdéseire, a társadalmi-gazdasági mozgásokra érzékeny művész képeivel azonnal reagált.

Ficzerre bármely munkáján az őszinte elkötelezettség sugárzik át. Szerette, tisztelte az embert, s ebből adódóan a munkások ábrázolásakor, – talán a keresztény eszmény, a gótika mintájára megnyújtja figuráit. A munkás szenttéavatásának gondolata bizonyára foglalkoztatta, s üvegablak ólomrácsaira em-

lékeztetõn metszi ki határozott vonalakkal a kubikust, a légkalapácsos útépi-tõt. A felmagasztosítást segítettõ, alacsony horizontra állítja figuráit, — s a középkor attributumhasználatát is átveszi. Nem sok mûve készült ilyen felfo-gással (*Talicskás* 19.sz. kép), de a *Mûvészetek* címmel elkezdett grafikai ciklu-sán késõbb is érzõdik ez a gótizálásra való hajlam (21-22.sz. kép). Ez utóbbi rézkarc sorozaton az 1960-as évek op-art hatása is jelen van. Figuráinak re-dukcója két tónusra korlátozódik: a megmunkálatlan fém fehérjére, és az egymáshoz hasonló mély szürkére, feketére. A *Képzõmûvészet* megtestesítõje egy inspiráló szép modell, kinek alakja megismétlődik a posztamensen álló kispasztikán. A gyermekét ringató éneklõ anya személyesíti meg *Dal* címmel a zenét. Ficzerre maga is mûvelte a zenét, fuvolázott — s a hozzá oly közel álló mûvészeti ágat egy csellós geometrikus sötét foltok elé ültetett alakjában is megörökítette. A sorozatba illeszthetõ még egy korongozó fazekasról készült grafikája, de a legismertebb rézkarca, a *Táncolók*, szintén e gondolatkörbõl való.

Ficzerre számára a cselekvõ ember megfogalmazása volt talán a legfonto-sabb mûvészi program. Tudatos célja volt, hogy a vezetõ szerephez jutott munkások — kiknek tragikus sorsát a két világháború közötti mûvészetben oly magas fokon sikerült a társadalmi jelenségekre érzékeny legjobbaknak ábrázolniuk — ne kerüljenek háttérbe, hanem az õket megilletõ helyet foglalják el a jelenkor mûvészetében. Ficzerénél a létbizonytalanság derkovitsi látomá-sát a békés emberi sorsábrázolás válthatja fel, s gondolkodására jellemzõ mó-don minden spekulációtól mentesen értelmezi azt.

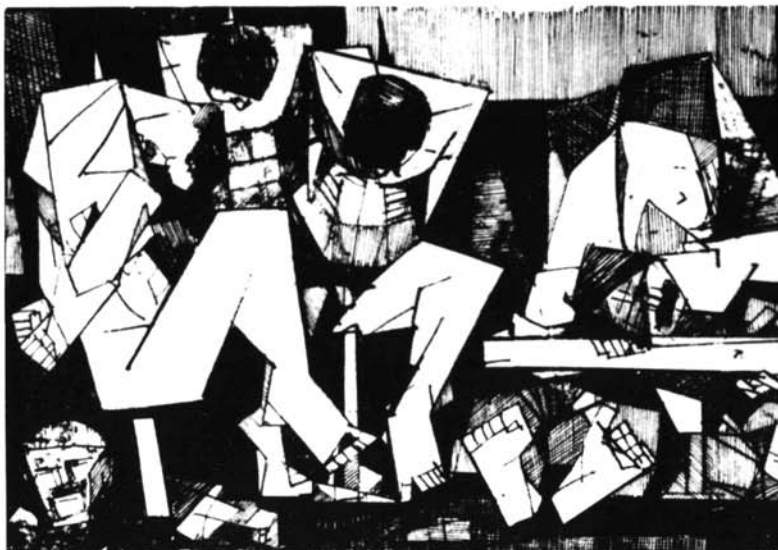
A már sajátos alkotói folyamatának küzdelmes stációit bejárva születnek meg a férfias líra rejtõzködésével *Emberpárjai*. Szükszavúsága fokozza az érzést, a kimondatlan szó mögött ott van az élethez szükséges manna felismerése. Több ez minden erotikus kitárulkozásnál, túlradó bõbeszédüségénél, áthatja az elhatározás: teljességgel megmutatni azokat, kikkel sorsközösséget vállalt. A tavaszi zöld fû frissessége veszi körül a *Padon* címû kép egymással ismerke-dõ fiataljait. A tartózkodást és az érdeklõdést egyaránt sikerült kifejeznie a képpel (VI.sz. színes kép). A képsíkkal párhuzamosan elhelyezett, a párizsi kék erõtéljességével megjelenített padon egymásnak csaknem szimmetriája-ként foglal helyet a lány és a fiú úgy, hogy a látszatra igen egyszerű kompozí-cióval igen sokat tud kifejezni, az ismerkedés távlatára is képes utalni. Ficzerre életmûvének legérzékenyebb festõi megnyilatkozása ez a mély gondolatiságot lírával ötvözõ alkotás. A fiatalok mozdulata harmónikus, s mondhatni bravú-ro, ahogyan a festõ kecsessé tudta tenni figuráit a geometrikus elõadásmód ellenére.

Ezen a képen alkalmazza elõször azt a megfigyelését, hogy a test színe egyéneenként változik, s az mint képépítõ elem tudatosan felhasználható. A fia-tal pár öltözete hasonló, mindketten a szürkék variánsaiban jelennek meg, s az õket körülvevõ homogén zöld világ a reménnyel teli boldogságot fokozza.

Az egymásratalálás gondolata legalább olyan sokszor foglalkoztatta Ficzerét, mint a szakadatlanul munkálkodó ember alakja. A *Reggeli a mezőn* című kép is ebbe a témakörbe illeszthető (VII. színes kép). A már első munkáján túllévő fiatalember csendes früstökét a menyecske gondoskodó, boldog megelégedettséggel figyeli. A kendős asszonyka profiljából ezútal sem látszik több, mint az elmúlást idéző *Anyám*-éből, mégis aggodalmasan összekulcsolt karjai, a picit megbillenő feje a hibázni nem akaró szeretet báját viseli magán. A fiatal párt a négyzet szabályossága zárja össze, telve meghittséggel, szeretettel.

Ficzerét korosztálytól függetlenül izgatta az emberi sorsközösség vállalásának témája. Az életút azonosan formálta két javakorabeli embert örökít meg a *Gond*. A helyszín a *Padon*-ra emlékeztet, – s valószínű egymás párdarabjainak készültek a képek, érzékeltetni kívánván az idő múlásának emberen hagyott nyomát, – s az igaz kapcsok megerősödését.

Ezúttal egyikük a környezettel megegyezve a meleg színek gazdag tónusvariációjával fogalmazódik meg, s tőle nagyon különbözve, a grafit hidegségével válik el párja. Bár tartásuk egymásban tükröződik, az azonosulás az egyéniség megtartásának óhajaként jelentkezik. Ficzere szimbólikus erőt tulajdo-

nítva választotta meg színeit ezúttal is. Jelrendszere nem teljesen megfejthető, de bizonyára egyfokú különbözőni akarást jeleznek merész ellentétei.

Még a „rajzos festésmód” időszakából való, de továbbra is e témakörbe illeszkedő műve az *Öregen*. A fehérre meszelt ház előtt ülő idős parasztemberek, mint egy légüres térben, minden lényeges külső benyomást már mellőzve, teljes egymásrautaltságot kifejezve vannak jelen a képen. Testük egymás támasztékai, tekintetük azonos helyen pihen, minden megszűnt körülöttük, személységük egymásban feloldódott. A kép keletkezési idejét illetően korábbi az előzőknél, de gondolatilag az előző témakör záródarabja.

A festői ciklussá összeált *Padon*, *Reggeli a mezőn*, *Gond* és az *Öregen* a művész mély emberismeretéről vall. Két ember egymáshoz csiszolódásának pontos stációi a képek, melyeket a művész családi életbe vetett megfellebbezhetetlen hite hatja át. Életét is így alakította. Feleségében, Burány Klárában megértő társra talált, aki a fáradhatatlanul munkálkodó ember mellett állt kudarcában és sikereiben egyaránt.

Munkájában, magánéletében és alkotásaiban is a tudatosság volt meghatározója. E konok elszántsággal festett, szigorú rend érzetét keltő felfogásmódjába érzést volt képes becsempészni. Egy, csupán Ficzerére jellemző „geomet-

18.kép: Vázlat az 1914 triptichon predellájához 1966.
Kat.: 1966.

rikus lírát” teremtett meg ezáltal. A tépelődő alkotó mint látjuk, apró rezdülések közötti különbözőségekből teljesen új gondolatot tudott kifejezni úgy, hogy a kompozíciókban akár lényeges változtatást tett volna. Valami hasonló mély megfigyelés hatja át azokat a műveit, melyeken a generációk elengedhetetlen kapcsolatát örökíti meg.

Anya és leánya (papír, tus), *Öregasszony kislánnyal* (*Emlékeim I-III* – rézkarc), *Nagymama* nagyméretű olajtempera festményein a szín grisaille-os alkalmazása a *Gond* előadásmódjához teszi hasonlatossá a képeket. A szimbólikusan alkalmazott színek ezúttal úgy jelennek meg, hogy az idősek az ultramarin, a náluknál több generációval fiatalabb gyerekek az élet színével, a kadmiummal kerülnek megfestésre.

A művészetükkel társadalmi mozgásokat tükrözni kívánók között csak a legkiemelkedőbbek tudtak csendéletükkel is politikusan szólni.

Amikor Ficzere ezt a műfajt gyakorolta, inkább kompozíciós kedvét élte ki, s vásárlói igényt szolgált ki úgy, hogy szakmailag sokszor felül tudta múlni mondandókkal teli önmagát. Ez bizonyára abból is fakadt, hogy a méretében meghittebb felületeket gazdagabban munkálta meg, s ezáltal több festői érték fedezhető fel rajtuk. Természetszerűleg ezek kerültek magántulajdonba is, hiszen egy egészséges posztimpreszionisztikus szemlélet harmóniája hatja át gyümölcs-, virágcsendéleteit, műtereminterieurjait (31.sz. kép).

Különösen az 1966-ban, a Képcsarnok Miskolci Szőnyi István termébe kiállítani készülvén festett csendéleteket a már ekkorra letisztult geometrikus felfogásával. Nagy rálátással, egy képen belüli nézetváltoztatásokkal redukálta síkba a használati tárgyakból álló csendéleti elemeket. Ezeket már nem a posztimpreszionista látásmód jellemzi. A puritanizmus felé hajló szigorral keresi a tiszta harmóniát csendéletein, s így esetlegesség teljes visszazorítása egyfajta hidegségbe csap át. Festészetében ezek a megfelelői a grafikában gyakorolt op-art felfogású műveknek.

Az emberközeli tárgyakból kisugárzó meghittség, ami leginkább kell, hogy áthassa az otthonokba szánt képeket – Ficzere csendéleteiből hiányzik. (Érdekesebb, amikor egymásra találó emberpárt fest ugyanezzel a síkgeometrikus felfogással, – lírikus is tudott lenni, pedig a méretek sem segítik ekkor.)

Gyakran tájképeit is a spekulativitás merevíti meg. *Falu* (1965), mint oly sokszor, ha a négyzetméternyi felületen belül gondolkodott, monumentálisabbat, s egyúttal emberibbet is ki tudott hozni önmagából a táj ürügyén. A falmetszetek határozottságával megjelenített *Bükki táj* (1965), fából és házfalakból komponált rendje, – egy új harmónikus teremtményként kér életteret, csakúgy, mint a *Vörös táj* (1967) szimbólizáló erővel megjelenített facsoportja. A képen belüli egység, – ami a *Bükki táj*-ban csúcsondik ki talán legszebben – ezúttal háttérbe szorul, csupán az angolvörösbe hajló egységes színvilág fogja össze a különálló motívumokat (V. színes kép).

A szimbólikát kereső magyar festészetben, a 60-as évek derekán többször megjelenik a fa motívum, anélkül, hogy mélyebb értelmű utalást szándékoznánk tulajdonítani neki. Ficzerre nem az ártéren élő, visszavágott fűzeket, — melyek új hasznot hajtva erősítik forradásaikat, — hanem a megifjodni szándékozó, kapitális példányokat festi meg a természet szolgáltatta kompozíciós elemként ezidőben tájképeire. A fehér falú kisház előtt sorakozó gömbakácok a *Vörös fák* című képen a megújulni akaró életerőt sugározzák.

A tájképek a kiegyensúlyozottságot, a világ dolgaiba való beletörődést árasztják, de egyre inkább a nyugodt felületek sejtelmes víziókká változnak. A robusztus felépítésű, látszatra még egészséges festő ekkor már orvosi kezelés alatt állt, — s a *Vörös táj*-béli (1967) expresszív kiállítása ebből az új szorongató érzésből fakadhat. Mindezidáig jelét sem mutatta annak, hogy lenne valami legyőzhetetlen számára, most segítséget, megértést vár, s itt az ember alkotta rendek felé görcsösen kinyúló, visszametszett ágak valami kétségbeesett élet utáni kapaszkodást sugároznak. Vége a reneszánszi öntudatnak, a tragédián is átsugárzó életigenlésnek.

A görcsbemerevedett madárlábak, mint fák merednek az acélos ég felé — környezetével azonos színnel megfestve a feloldódás érzetét kelti. A magában távoli hideget hordozó szimbólikus jelek az élet vöröslő környezetébe ágyazódnak bele, fokozván ezzel is az elszakadás illúzióját.

Az emberarcú, magasra nyúlt oromfal „szem-ablakával” az elmúlás előérzetét kelti, — s még nem tudni ekkor, a hirtelen vég oly közel. Már alig egy-két hónapja adatik, de minden percét kihasználva szakadatlanul fest, szervezi első budapesti kiállítását.⁶⁴

A Képzőművészeti Szövetség jelentkezését jóvá hagyta. A kereskedelmi jellegű képcsarnoki kiállítással közel egyidőben, 1967 tavaszán mutatkozott be a fővárosban, a Múcsarnok Kamaratermében. Természetesen a rangos tér a műveinek legjavát igényelte. Ficzerre egyéni kifejezőmódjában fogant 44 nagyméretű alkotása került közönség elé.⁶⁵

Elsősorban a ciklusok: a *Háború és béke*, a *Dózsa* triptichon, és a készülődő *Bányászok* már meglévő táblái határozták meg a kiállítást. A katalógus előszavának megírására felkért Lánicz Sándor művészettörténész így ír ezekről: „Aki annyi keserves emléket őriz a háborúról, mint Ficzerre László, magától értetődően vall a háború és béke kérdéséről. Kétszer három képből álló sorozata a Brutalitás, Kegyetlenség és Szenvedés hármasához a Megbékélés. Első közös termés és Brigádköszöntő (Szüret) párosul: pusztulás és újjáteremtés, megsemmisülés és teremtés gondolatait állítja szembe s így közelít az annyiszor megénekelt, megfestett, megmintázott problémakörhöz. Eddig alkotásainak csúcsához érkezett el nagy triptichonjában, mely 1514-ről szól. A három tétel: a Kaszát egyenesítő paraszt, a Tüzes trónon ülő Dózsa, predelláján a karóba húzott parasztok sorsával és a Leveretve. A gondolatokat egy-egy figurával fejezi ki, az alakok színekben is összehangoltak, egységet alkotnak. A meleg vagy

19. kép: Talicskás 1964.k.
Kat.: 143.

20. kép: Útfűró 1964.k.
Kat.: 142.

21.kép: Képzőművészet 1966. Kat.: 137.

22. kép: Tánc 1966. Kat.: 140

hideg színek összecsengése, bizakodás vagy elkeseredés jelentkezik az egyes vásznakon, a karóba húzottak vörösei pedig lobogó lángként csapnak fel az elégetett parasztzvezér alatt. Maga a tüzes trón, melynek egy-egy karfája egy-egy kereszt, utal Dózsa sorsában az egész tragédiájára.”

Ficzere erényei mellett korlátaira is rávilágít az írás: „... művészete szűkszavú, őszinte, keménybeszédű. Utal a megtett út nehézségeire is, jól mutatja egyúttal azt is, hogy alkotója tisztában van lehetőségeivel, s világosan látja a maga elé tűzött utat.”⁶

A budapesti bemutatkozás nem maradt visszhang nélkül. Elsősorban Solymár István, a MNG egykori főigazgatóhelyettesének tollából jelentek meg méltató írások, ő volt az aki a kiállítás megnyitását is vállalta.⁷

Még nem tudhatta ekkor senki, hogy e sikeres tárlat lesz az életének nagy záró akkordja. A szakembereken kívül vásárlók is érdeklődtek a képei iránt, s a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonába került – Solymár István javaslatára – a *Füstrevárók* c. képe.

A leghősiesebb férfimunka, a bányász sors, Ficzere habitusát megismerve magától adódó témaként került a művész programjába. Ezúttal is tollrajzokban alakította ki a kompozíciókat. Az állandó bizonytalanságban végzett megfeszített földalatti munka különös helytállást és bajtársiasságot igényel. A gondolatsor nyitó műve a *Csillések*, s a *Bányászbánat*-tal bezáródó sorozat napjaink egy balladáját mondja el. A *Füstrevárók*, a *Bajtársskeresés*, a *Bányásztragédia* a heroikus munka himnuszai, s lesz általuk teljesebbé a csonkán maradt művészi gondolatfűzér (33-34. kép).

A föld mélyén folyó munka lényegét a kortársak között talán a témához illő keménységgel Ficzereének sikerült a legmarkánsabban megragadnia. A *Füstrevárók* azóta is e témakörben rendezett kiállítások elmaradhatatlan darabja. A robbantás utáni kényszerű pihenés az élettér fokozott korlátai között, az egymásrautaltságot, a feltétel nélküli bizalmat váltja ki a csapatársakból, s válnak bajtársakká a kemény munka, s a szomorú tragédiák folytán.

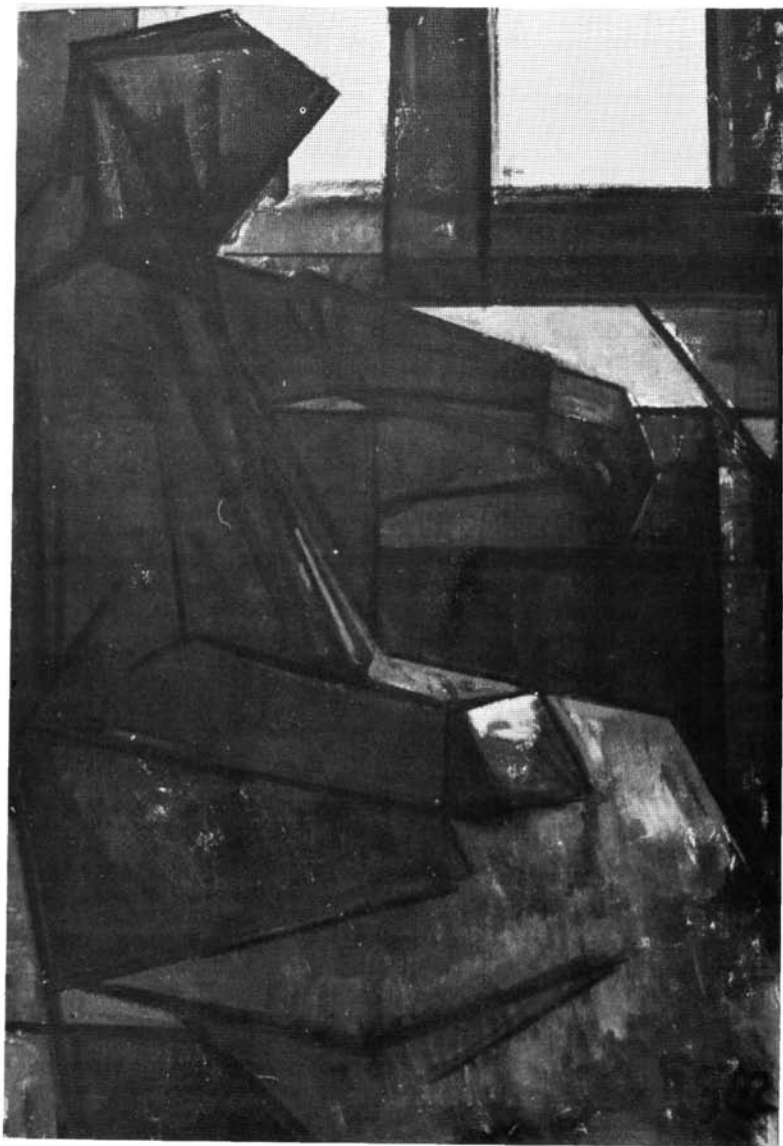
Az epikusán egymásba fűződő képek egyike a *Bányász tragédia*. Ezúttal öt bányamentő megható igyekezettel hozza felszínre bajba került társát. A testtartások, a szenes arcok mögül kivillanó szomorú tekintetek a mindig félt tragédia bekövetkezését fejezik ki. A ciklus talán legmegrázóbb darabja a *Bányászbánat* (33.sz. kép). A férfiak őszinte fájdalomnak minden gesztus nélküli megnyilatkozásában is a mély gyász kerül kifejezésre. A csendes hallgatás, az együttes magány, a saját sorsuk feletti töprengés a két erős férfi összerokadt alakjában nyer kifejezést. Az elmúlás feletti fájdalommal teli képei már a budapesti kiállítás után született.

A valamivel korábban festett *Külszíni bányászok* és a *Munka után* sörözőit. Még egy derűsebb, az életüket azonosan élő munkásemberek csendes meditációja hatja át ezidőtájt műveit.

Ficzere a bányászokról készített képein olyan témához nyúl, mely festői problémáiban is megfelel törekvésének. Nincs szükség a kolorit elevenségére, — a monokron valóság segítette a grafikus alkatú festőt. Így egység keletkezett a nemes mondandó és a geometrikus, redukált színvilágú forma között. Ez az egység emeli e képeket az oeuvre legkimagaslóbb műveivé.

Nem hagyott magának időt pihenésre a műcsarnoki kiállítás túlfeszített-sége után sem. Még nagyobb lendületet kapott a sikeres fővárosi fogadtatás után, s már-már önpusztító hévvel festette a *Bajtársskeresés*-t a bányász-tragédiák egy újabb állomását.

A művészet c. folyóiratban a kiállítást méltató cikkel együtt jelent meg az 1967. év júniusi számban Ficzere Lászlóról a nekrológ. In memoriam Ficzere László címen írta Solymár István: „Lapzárta után kaptuk az értesítést, hogy Ficzere László festőművész tragikus hírtelenséggel elhunyt. A Műcsarnokban rendezett kiállítását éppen ebben a számunkban ismerteti a kritika. Új műveinek ez a budapesti bemutatása — tervezett miskolci gyűjteményes kiállításával együtt — jelentős helyet és elismerést biztosított volna számára a közeli jövőben, az 57 éves festő hosszú, küzdelmes élet után elérkezett művészi törekvéseinek beteljesüléséhez. Példátlan emberi teljesítmény állt mögötte: fizikai munkában töltött élete és közben akadályt nem ismerő művészi ambíciójának megvalósítása. „Eltökélt alpinisták gazdaságos energiafelhasználásához hasonló módon vitte véghez vállalkozását” — írtuk róla nemrég, de az 1962 óta megújított, sűrített, magvas felfogásban dolgozó Ficzere László erős, edzett alkatát is legyőzte a hirtelen jött baj. Halála nemcsak Miskolc képzőművészetének, hanem egész mai képzőművészetünknek vesztesége.”⁶⁸

23. kép: *Anyám* 1962. Kat.: 124.

JEGYZET

- ¹ FISAIC = Fédération Internationale des Sociétés Artistiques et Interlectuelles de Cheminots szervezete 15 tagállamának országaiban rendszeresen megrendezte kiállításait, így 1960-ban Magyarországon.
- ² Benedek Miklós, Portrévázlat Ficzer Lászlóról c. írása alapján. Borsodi Szemle, 1960. IV. évf. 5.sz.
- ³ *Halmay-Leszih*: Miskolc monográfia Bp., 1929. II.sz. Állami Polgári Fiúiskola Évkönyve, HOM Tört.Adattár.
- ⁴ Korkos Jenő festőművész-rajztanár visszaemlékezése Ficzerének a műtermében őrzött gyermekkori munkájára. HOM Képzőműv. Adattár
- ⁵ *Halmay-Leszih*: Miskolc monográfia Bp. 1929. A képzőművészet múltja és jelene
- ⁶ *Zircs Péter*: Miskolci műtermekben: Ficzer Lászlónál c. riportjából. Napjaink V. évf. 3. sz. 1966. márc. 1.
- ⁷ Korkos Jenő's visszaemlékezése Ficzer Lászlóra. HOM Képzőműv. Adattár
- ⁸ Meilinger Dezső-Nyitrai Dániel, Bartus Ödön Szabadiskolája 1919-ben a Katolikus Gimnáziumban működött. *Halmay-Leszih*: Miskolc monográfia Bp. 1929. Kiállítási katalógusunk (1920. márc.) HOM Tört. Adattár
- ⁹ *Halmay-Leszih*: Miskolc monográfia Bp. 1928. A képzőművészet múltja és jelene
- ¹⁰ A művész személyes dokumentumai alapján. HOM Képzőműv. Adattár, Ficzer László hagyatéka
- ¹¹ A művész feleségének, Burány Klárának visszaemlékezése alapján HOM Képzőműv. Adattár, Ficzer hagyatékából. Ezúttal tisztelgek az elhunyt özvegy emlékének, ki férjére vonatkozó dokumentumait gyűjteményünk részére felajánlotta, s ezzel nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy Ficzer Lászlóról hiteles képet adhassunk.
- ¹² Dr. Gyárfás Ágnes visszaemlékezése Ficzer Lászlóra. HOM Képzőművészeti Adattár (kézirat)
- ¹³ Ficzer Lászlóné visszaemlékezése alapján. HOM Képzőműv. Adattár, Ficzer hagyatéka
- ¹⁴ Várady Sándor szobrászművész levele Miskolc város polgármesteréhez 1945. máj. 15. Képzőművészeti élet a felszabadulás után – A művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. 235-236.
- ¹⁵ Ficzer Lászlóné visszaemlékezése alapján, és a vasutas körű amatőr művészek emlékezete szerint a Zöldfa utcai MÁV rendelő épületében Csáky István vezetésével ismerkedett az olajtechnikával, Nagy Lajossal együtt.
- ¹⁶ A visszaemlékezések egyhangúan arra utalnak, hogy bármihez fogott hozzá, mindent kitartóan és maximalistán végzett.
- ¹⁷ Személyességének jellemzője volt az indulatos őszinteség, ami gyakran kérésrelen szavakban nyilvánult meg.
- ¹⁸ Ficzer László szakmai önéletrajzának másolata, melyet 1966-ban nyújtott be a Képzőművészeti Szövetségi tagfelvételéhez. HOM Képzőműv. Adattár, Ficzer hagyatéka.
- ¹⁹ Képzőművészeti élet a felszabadulás után. A művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. Szerk.: *Németh Lajos*: Előszó a Művésztelpek és képzőművészeti szabadiskolák c. fejezethez. 3-11.
- ²⁰ Dr. Gálffy Imre polgármester jelentése a megye főispánjához a Miskolci Művésztelpek és Képzőművészeti Szabadiskola felülvizsgálatáról. 1945., *Németh Lajos* (szerk.): Képzőművészeti élet a felszabadulás után. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. 238-239.
- ²¹ A Miskolci Képzőművészeti Szabadiskola tanárainak módszertani értekezletéről készült jegyzőkönyv. 1948. márc. 24., *Németh Lajos* (szerk.): Képzőművészeti élet a felszabadulás után. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. 251-253.

- 22 A Magyar Nők Demokratikus Szövetségének fenntartásában a Szent Ferenc u. 3.sz. alatt, az iparostanonciskola két helyiségét használták naponta 18-20 óráig a Képzőművészeti Szabadiskola céljaira az 1948/49. tanévben. *Németh Lajos* (szerk.): Képzőművészeti élet a felszabadulás után. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. 263.
- 23 Szakszerű műtárgyllista készült, mint katalógus a Szabad Iskola 1947. XII-i kiállításáról, melyen 295 munkát mutattak be. HOM Képzőműv. Adattár. Ugyancsak katalógus készült az 1948-ban a Korona Szálló kiállítási termében rendezett Szabad Iskola kiállításáról. HOM Képzőműv. Adattár
- 24 A Miskolci Képzőművészeti Szabadiskola megalakulása alkalmából tartott tanári ülés jegyzőkönyve. *Németh Lajos* (szerk.): Képzőművészeti élet a felszabadulás után. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. 251-253.
- 25 A Miskolci Képzőművészeti Szabadiskola megalakulása alkalmából tartott tanári ülés jegyzőkönyve. *Németh Lajos* (szerk.): Képzőművészeti élet a felszabadulás után. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. 251-253.
- 26 Bod László festőművész hivatalos látogatásának beszámolója a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszternek az 1948. december 29-én tett látogatásról a Szabadművelődési Osztály megbízása alapján. *Németh Lajos* (szerk.): Képzőművészeti élet a felszabadulás után. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Forráskiadványai II. Bp. 1965. 266-267.
- 27 Szerdahelyi Sándor középiskolai tanár és Kurucz János fotóművész visszaemlékezése Ficzere Lászlóra a Szabadiskolában együtt eltöltött időre.
- 28 Gálík János amatőr festő visszaemlékezése alapján HOM Képzőműv. Adattár
- 29 Utmutató a Miskolci Vasutas Képzőművészek képkiallításához. Kiállítók: Csáky István, Ficzere László, Hollósy Endre, Nagy Lajos, Párkányi Ferenc, Petővári Elemér, Széplaki László, Vongrey Béla
- 30 A 340 alkotó közül Döbröczöni Kálmán, Várady Sándor és Ficzere László képviselte Borsod megyét az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon. Katalógusa HOM Képzőműv. Adattár
- 31 Katalógus: 3. Közlekedési Minisztérium tulajdona. Csáky Istvánnak, a Vasutas Képzőművészeti Szakosztály elnökének 1951. évi beszámolója alapján. HOM Képzőműv. Adattár
- 32 Iratanyag HOM Képzőműv. Adattárának Ficzere hagyatékában, melyben a vásárlási szándékot jelzik az Ifjúsági Képzőművészeti és Iparművészeti Kiállításról.
- 33 Tóth Imre festőművész emlékezése barátjára
- 34 Korkos Jenő rajztanár-festőművész visszaemlékezése Ficzere Lászlóra
- 35 A HOM Képzőművészeti Adattárának Ficzere hagyatékában talált fotót Korkos Jenő azonosította. Ficzere nének a Kosuth pályázatra beadott képe, mely kompozíciójában emlékeztet Munkácsy: Tanulmány Milton alakjához c. ismert művére.
- 36 Korkos Jenő, Papp László festőművészek visszaemlékezései alapján.
- 37 Végvári Lajos: A Miskolci Képzőművészeti Munkacsoport Kiállítási Katalógus Bp. Fővárosi Képtár, 1952. október, HOM Képzőműv. Adattár
- 38 *Pogány Ö Gábor*: Befejezetlenség és minőség c. írásából. Szabad Művészet 1951. 532.
- 39 *Solymár István*: Ficzere László kiállítása Budapesten. Napjaink, 1967. április 4. VI. évf. 4.
- 40 A festőbarátok egybehangzó emlékei alapján.
- 41 Ficzere nyilatkozata módszeresen kidolgozott művészeti programjáról. HOM Képzőműv. Adattár
- 42 *Gálík János*: A Vasutas Kör története c. írásából. HOM Képzőműv. Adattár
- 43 Goda Gertrúd beszélgetése Csabai Kálmán festőművésszel. HOM Képzőműv. Hangar hívum 1985.

- 44 Miskolci Országos Grafikai Kiállítás 1957. jún. 30. – júl. 23. Déryné u. 5. Katalógus előszó: Artner Tivadar – HOM Képzőműv. Adattár
- 45 Miskolci Országos Grafikai kiállítás 1957. jún. 30. – júl. 23. Déryné u. 5. Katalógus előszó: Artner Tivadar – HOM Képzőműv. Adattár
- 46 *Végyvári Lajos*: Miskolci Festőműv. Kiáll. Katalógus előszó. Fővárosi Képtár 1952.
- 47 *Pogány Ö Gábor*: III. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás katalógus előszavából. 1957.
- 48 *Végyvári Lajos*: II. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás katalógus előszavából. 1956.
- 49 *D. Fehér Zsuzsa*: Negyedik Miskolci Országos Képzőművészeti kiállítás katalógus előszavából. 1958.
- 50 *D. Fehér Zsuzsa*: Hetedik Miskolci Országos Képzőművészeti kiállítás katalógus előszavából. 1962.
- 51 A művészeti Népfőiskola vezetőjének, prof. G. Matejka-Feldennek írásbeli elismerése Ficzere László „a szorgalommal és munkával elért figyelemreméltó művészi teljesítményéért”. HOM Képzőműv. Adattár, Ficzere hagyaték
- 52 *Solymár István*: Ficzere László kiállítása Budapesten. Napjaink 1967. ápr. 4. VI. évf. 4. Megismerkedésüktől, 1957-től baráti kapcsolatba került a nálánál fiatalabb, de már határozott konstruktív festészettel folytató Tóth Imre festőművésszel.
- 53 A művész felesége a HOM-ban dolgozott, s itt bemutatás előtt már tanulmányozhatta Kmetty János Miskolcnak ajándékozott képeit
- 54 Ficzere László vázlatokban gazdag hagyatéka a HOM Képzőművészeti gyűjteményben található.
- 55 Korkos Jenő a művész festőbarátjának visszaemlékezései alapján
- 56 A kiállítás katalógusának borítójáról ismerjük a kétfigurás Krampácsolókat, melyet línónyomatnak tüntetnek fel. HOM Képzőműv. Adattár
- 57 1962. aug. 5-én „A falvak és gyárak festői” címmel Bojár Iván beszélgetett a Magyar Televízióban Ficzere Lászlóval, Krajcsirovits Henrikkel, Kurucz D. Istvánnal, Udvardy Erzsébettel – az első SZOT-díjasokkal. A riportot előkészítő kérdések, válaszok és a végleges forgatókönyv a HOM Képzőművészeti Adattár Ficzere hagyatékában.
- 58 Tóth Imre festőművész közlése alapján
- 59 Korkos Jenő festőművész visszaemlékezése. HOM Képzőműv. Adattár
- 60 1969. decemberében Edeleny Bányászklubjában megrendezett Ficzere emlékkiállítást Csohány Kálmán nyitotta meg. A megnyitó beszéd kéziratát a HOM Képzőműv. Adattár Ficzere hagyatékában.
- 61 *Aradi Nóra*: Jel és jelentésváltozás a legújabbkori művészetben. Művészet, 1970.
- 62 *Bauer Jenő*: Ficzere László képei a Múcsarnok kamaratermében. Művészet, 1967. július.
- 63 *Solymár István*: Ficzere László kiállítása Budapesten. Napjaink, 1967. VI. 4.
- 64 A Magyar Képzőművészek Szövetsége Kiállítási bizottságánál először 1963. decemberében jelentkezett, melyben egy fővárosi önálló kiállítás lehetőségét kérte. Az 1965 nyarán, a műtárgylistával mellékelte kérelmére született meg az 1967. március 10. – április 10. között a Múcsarnok Kamaratermében kiállítása. HOM Képzőművészeti Adattár Ficzere hagyaték.
- 65 Ficzere László a Képcsarnok miskolci, Szőnyi István termében rendezett kiállításán 1966. augusztusában tájképeket, és csendéleteket mutatott be, mint az a kiállításon készült fotók bizonyítják. HOM Képzőműv. Adattár Ficzere hagyaték. A Múcsarnokban bemutatott műveiről pontos jegyzékünk van a katalógusban, csupán három kép az, mely mindkét, egymáshoz közeli időben rendezett önálló kiállításon szerepelt.
- 66 *Láncz Sándor* Ficzere László Múcsarnok Kamaratermében rendezett 1967-es kiállítási katalógusának előszava.

- ⁶⁷ *Solymár István*: Ficzer László kiállítása Budapesten. *Napjaink* 1967. ápr. 4. VI. évf. 4. sz. Az írás megjelent Solymár István, *Hagyomány és lehetőség a képzőművészetben* c. cikkgyűjteményében is.
- ⁶⁸ *Solymár István*: *Művészet* 1967. jún. VIII. évf. 6. sz. 32.

24. kép: *Sajópart* 1961. Kat.: 147.

I. Hordómosó, 1957. Kat. 19.

Il. Kubikos, 1963. Kat. 110.

III. Rakodás, 1965. Kat. 113.

IV. Krumpliszedők, 1961. Kat. 75.

KIÁLLÍTÁS

1947

Alapfokú Képzőművészeti Szabadiskola Kiállítása, Miskolc, Korona Szálló Katalógus

1948

Középfokú Képzőművészeti Szabadiskola Kiállítása, Miskolc Korona Szálló Katalógus

A Miskolci vasutas képzőművészek képkiallítása. Miskolc Katalógus

1950

I. Magyar Képzőművészeti Kiállítás, Budapest, Múcsarnok Katalógus

Képzőművészeti és Iparművészeti Ifjúsági Kiállítás, Bp. Nemzeti Szalon Színház és Mozi III/25. 24.old. Ficzer László: *Élmunkások* fotó

Miskolci Képzőművészek Kiállítása, Borsod-Miskolci Múzeum, Miskolc, Papszer 1. Katalógus
Almár György: Miskolci festőművészek kiállítása, Szabad Művészet IV.12. 503-505.

1951

I. Országos Vasutas Kiállítás, Budapest Nemzeti Szalon Nagy Tibor: I. Országos Vasutas Kiállítás ismertetése. Szabad Művészet V/9. 422-423.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye művészeinek kiállítása. Miskolc, MSZT Székház, Déryné u. 5. Szabad Művészet V/9. 468-471. „Dagasztó asszony” fotó
Észak-Magyarország 1951. október 5.

II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás Katalógus
Pogány Ö Gábor: Befejezetlenség és minőség. Szabad Művészet V/12. 531-542.

1952

Tavaszi Tárlat Bp. Múcsarnok Katalógus
Megyei Képzőművészeti Kiállítás Miskolc MSZT Székház, Déryné u.5. Katalógus
Hajdú Béla: A borsodi képzőművészek megyei kiállítása ÉM. 1952. VII.
Kazinczy János: Az Abaúj-Zemplén megyei képzőművészeti kiállítás. Szabad Művészet VI/9. 448-449.

Miskolci Festőművészek Kiállítása Budapest, Fényes Adolf terem Katalógus (Véghvári Lajos)

1953

3. megyei kiállítás, Miskolc MSZT Székház, Déryné u. 5. Katalógus (Szebeni Győző)
A Képzőművészeti Körök Országos Kiállítása, Bp. Ernst Múzeum Katalógus (Fischer Ernő)

1954

4. megyei kiállítás, Miskolc MSZT Székház
Déryné u. 5.

A vidéken élő képzőművészek kiállítása,
Bp. Ernst Múzeum

Katalógus
(Brenkó István)

Katalógus
Cifka Péter: A vidéki képzőművészek kiállításáról. HOM Adattár.
Artner Tivadar: Vidéki művészek kiállítása. Szabad Művész IX/1.

1955

5. megyei kiállítás, Miskolc, Herman Ottó
Múzeum, Papszer

Képző- és Díszítőművészeti Körök IV. Országos Kiállítása, Bp. Ernst Múzeum

I. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc, Herman Ottó Múzeum Papszer

Katalógus (Szebeni Győző)
Hajdu Béla: Az V. megyei Képzőművészeti Kiállítás ÉM. okt. 23.
Katalógus (Fischer Ernő)

Katalógus

1956

II. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc, Herman Ottó Múzeum, Papszer

Ficzere László gyűjteményes kiállítása, Miskolc, Herman Ottó Múzeum, Papszer

Katalógus (Végyvári Lajos)

Megnyitja: Csabai Kálmán Munkácsy-díjas festőművész.
Hajdu Béla: Ficzere László festőművész gyűjteményes kiállítása. ÉM. 1956. május 12.

1957

III. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc, Herman Ottó Múzeum (Ózdi Kohászati Művek díja megosztva)

Miskolci Országos Grafikai Kiállítás Miskolc, Déryné Kamaraszínház, Déryné u. 5.

Katalógus
(Pogány Ö Gábor)

Katalógus
(Artner Tivadar)

1958

Vasutasok Szakszervezete VIII. Országos Képzőművészeti Kiállítása, Bp.

IV. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc, Herman Ottó Múzeum – Bp. Mücsarnok

Katalógus
Ficzere László sikere. ÉM. 1958. VIII. 8.
Katalógus (D. Fehér Zsuzsa)
Dutka Mária: A negyedik orsz. képzőművészeti kiállításról. Borsodi Szemle II/2. 66-69.

1959

V. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc, Herman Ottó Múzeum – Bp. Mücsarnok

4. Internationale Kunstausstellung der Eisenbahner, – München Stadtmuseum

Katalógus
(D. Fehér Zsuzsa)

Katalógus

- A Vasutasok Szakszervezetének IX. Országos Képzőművészeti Kiállítása, Budapest Katalógus
- 1960**
- VIII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás, Bp. Múcsarnok Katalógus
- 1960**
- A „Munka Dícséréte” Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc Katalógus
- Képzőművészeti és Díszítőművészeti Körök Kiállítása a Múcsarnokban Katalógus
- V. Nemzetközi Vasutas Képzőművészeti Kiállítás, Bp. Múcsarnok Katalógus
- Pesold Ferenc: A festő. Esti Hírlap, 1960. aug. 13.
- Hajdu Béla: F.L. új sikere. ÉM.1960.aug.7.
- Benedek Miklós: Portrévázlat Ficzer Lászlórol. Borsodi Szemle 1960. IV/5. 434-435. Katalógus (D. Fehér Zsuzsa)
- VI. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc, Herman Ottó Múzeum – Bp. Múcsarnok Katalógus (D. Fehér Zsuzsa)
- Hajdu Béla: VI. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás. ÉM.1960.dec. VI. Országos Képzőművészeti Kiállítás képeiből. Borsodi Szemle, 1961. V/1. 51.
- 1961**
- Országos Vasutas Képzőművészeti Kiállítás I. Miskolci Országos Grafikai Biennalé, Miskolc, Nemzeti Színház – Bp. Múcsarnok Katalógus
- Katalógus (D. Fehér Zsuzsa)
- Koczogh Ákos: Az Első Miskolci Országos Grafikai Biennalé. Borsodi Szemle, V/6. 671-681.
- 1962**
- IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás Bp. Múcsarnok D. Fehér Zsuzsa: Munkát ábrázoló festmények a IX. magyar képzőművészeti kiállításon. Művészet, 1962. május III.évf.8-12. Katalógus
- Péter Imre: Képzőművészek az üzemekben. Népszabadság, 1962. jún. 5. Katalógus
- Megyei Képzőművészeti Kiállítás, Sátoraljaújhely Katalógus (Koczogh Ákos)
- VII. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Miskolc, Herman Ottó Múzeum – Bp. Múcsarnok D. Fehér Zsuzsa: A Miskolci Országos Kiállítás, Művészet, 1963. márc. IV/3.34-36.
- Reutatieleisten vi kansainvalinen taidenayttely, – Helsinki 27 vasutas 48 alkotása a helsinki nemzetközi képzőművészeti kiállításon. Magyar Vasutas 1962. IV. 2.
- XII. Vasutas Képzőművészeti Kiállítás, Bp. Nyugati pu. L.J.: Nemcsak a művészet szeretete ... Magyar Vasutas, 1962. július 17.
- Bojár Iván beszélgetése: Falvak és gyárak festői. M.Televízió közvetítés, 1962. aug. 5. 1130.

1963

II. Miskolci Országos Grafikai Biennálé,
Miskolc, HOM, Papszer

VIII. Miskolci Országos Képzőművészeti
Kiállítás. Miskolc, Galéria Déryné u.5.

1965

1. Észak-magyarországi Területi Képző-
művészeti Kiállítás, Salgótarján, Eger, Sá-
toraljaújhely, Nyíregyháza

X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Erdőbényei Kisgaléria állandó kiállítás
Szegedi Nyári Tárlat 1965.

III. Miskolci Országos Grafikai Biennálé,
Miskolc Galéria, Déryné u.5.

1966

II. Észak-magyarországi Területi Képző-
művészeti Kiállítás, Salgótarján, Eger, Sá-
toraljaújhely, Nyíregyháza

F.L. festőművész kiállítása, Miskolc, Sző-
nyi terem, Széchenyi u. 21.

IX. Miskolci Országos Képzőművészeti Ki-
állítás

1967

F.L. festőművész kiállítása Bp. Múcsarnok
Kamaraterme (Rendezte: Baranyi Judit)

Sz.E.: Népművelő Képzőművészek. Népmű-
velés, IX/8.

K.: Vasutasok festője. Népszava, 1963.ápr.
14.

Benedek M.: Ficzer László SZOT-díjas.
Észak-Magyarország, 1962. júl. 11.

A.T.: SZOT-díjas képzőművészek. Élet és
Irodalom 1962. július 14. VI/28.

Katalógus (Koczogh Ákos)
SZOT-díjasok fotója. Szocialista Művészet-
ért, 1963. febr. VI/2.

Molnár Vera: A II. Miskolci Országos Gra-
fikai Biennáléről. ÉM. 63. nov. 7.

Katalógus (dr. Gribovszki Lászlóné)
Ritly Valéria: VIII. Országos Képzőműv-
észeti Tárlat, Miskolc, HOM Adattár

Katalógus (Aradi Nóra)

Katalógus

Katalógus (Szebeni Győző)

Katalógus (Szelesi Zoltán)

Katalógus (Aradi Nóra)

Koczogh Ákos: A III. Miskolci Országos
Grafikai Biennálé. Borsodi Szemle IX/4.

Katalógus (Aradi Nóra)

Gerencsér Miklós: F.L. kiállítása. Napjaink,
1966. szept. 1. V/9.

Benedek Miklós: F.L. tárlata. Észak-Ma-
gyarország 1966.aug.9. XXII/196.

Benedek Miklós: Műteremlátogatás és me-
ditáció. ÉM. 66. szept. 25. XXII.

Zircz Péter: Miskolci műtermekben. Ficze-
re Lászlónál. Napjaink, 66.márc.1. V/3.

Katalógus (Solymár István)

Solymár István: A IX. Miskolci Országos
Képzőművészeti Kiállítás. Napjaink, 1967.
febr. 1. VI/2.

Baranyi Judit: A IX. Miskolci Országos
Képzőművészeti Kiállítás. Művészet, 1967.
IV.3. 39.

Katalógus (Solymár István)

Szabó György: Négy kiállításról. Élet és
Irodalom, 1967. április 1.

III. Észak-magyarországi Területi Képzőművészeti Kiállítás, Salgótarján, Eger, Miskolc, Sátoraljaújhely
IV. Miskolci Országos Grafikai Biennálé, Miskolci Galéria

1968

XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás Bp. Múcsarnok
Ficzere László festőművész (emlék) kiállítása, Miskolci Galéria (Rendezte: Baranyi Judit)

1969

Ficzere László festőművész kiállítása. Edelényi Bányászklub
Ficzere László emlékkiállítás, Tokaj

1973

Ficzere László emlékkiállítása a Miskolci Galériában (Rendezte: Végvári Lajos)

1976

A bányászat a képzőművészetben. Kincsbánya Műv. Ház.
(Rendezte: Borbély László, Kovács János)

1977

A bányászat a képzőművészetben. Oroszlány—Tatabánya—Dorog
Ficzere László (1910-1967) emlékkiállítás Herman Ottó Múzeum Képtára (Rendezte: Dobri: István)

B.M.: Ficzere László kiállítása Budapesten. ÉM. 1967. márc. 8.

Benedek Miklós: Két budapesti Tárlaton. ÉM. 1967. április 3.

Solymár István: Ficzere László kiállítása Budapesten. Napjaink, 1967. április 4. VI/4.

Bauer Jenő: Ficzere László képei a Múcsarnok kamaratermében. Művészet 1967. június VIII/6.

S.I.: In Memoriam Ficzere László. Művészet, 1967. június VIII/6.

Katalógus (Aradi Nóra)

Katalógus (Aradi Nóra)

Katalógus

Katalógus (Solymár István)

Benedek Miklós: Ficzere László képei között. ÉM. 1968. jan. 9.

Megnyitó beszéd: Csohány Kálmán, HOM Adattár

Katalógus (Solymár István)

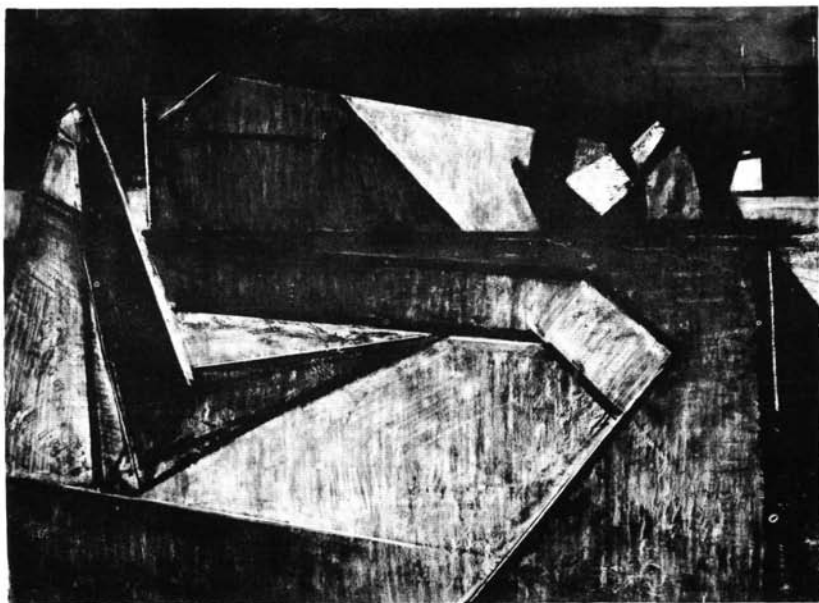
Pogány Ö Gábor: Ficzere László emléke. Napjaink, 1973. febr. XII/2.

Katalógus (Borbély László)

Katalógus (Dobrik István)

25. kép: *Traktoros* 1961. Kat.: 91.

26 kép: Learatott táj 1962. Kat.: 155.

27. kép: Szomjas biciklista 1963. Kat.: 114.

V. Vörös táj, 1967. Kat. 165.

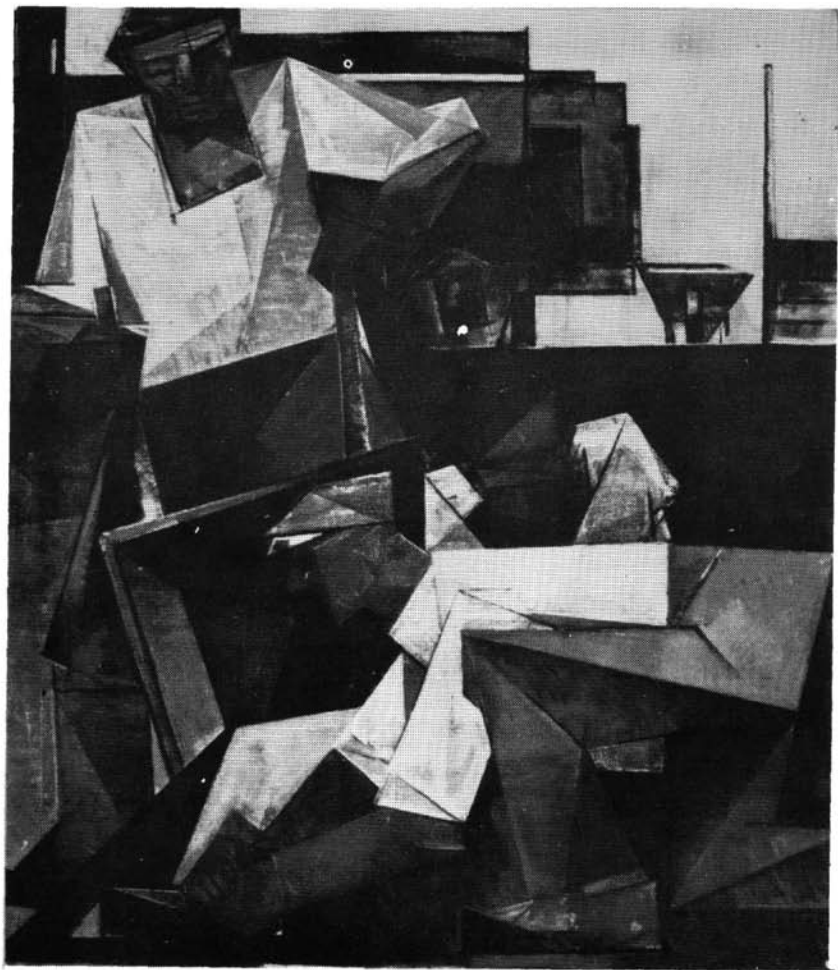
VI. Padon, 1964. Kat. 132.

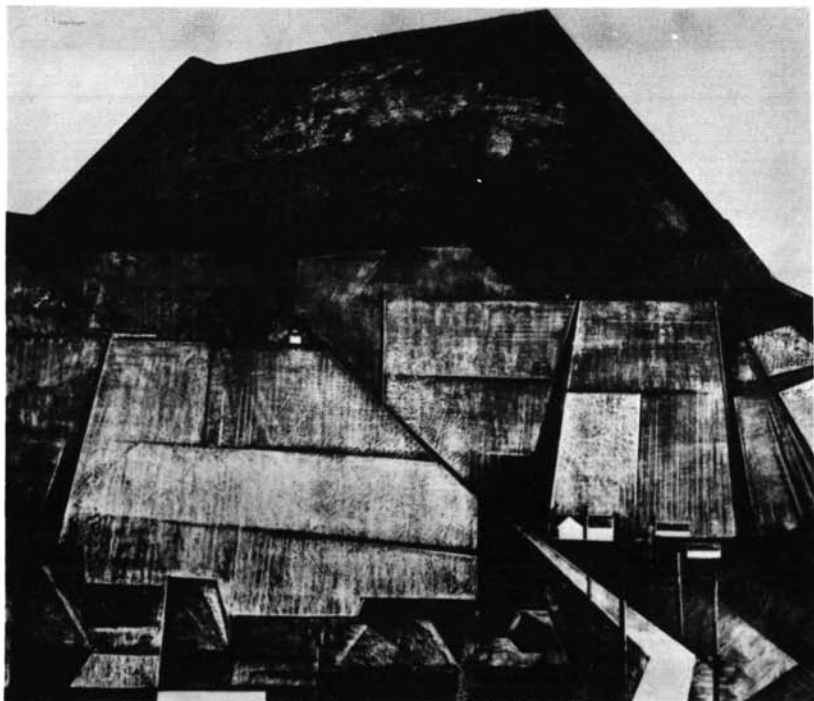
VII. Reggeli a mezőn, Kat. 126.

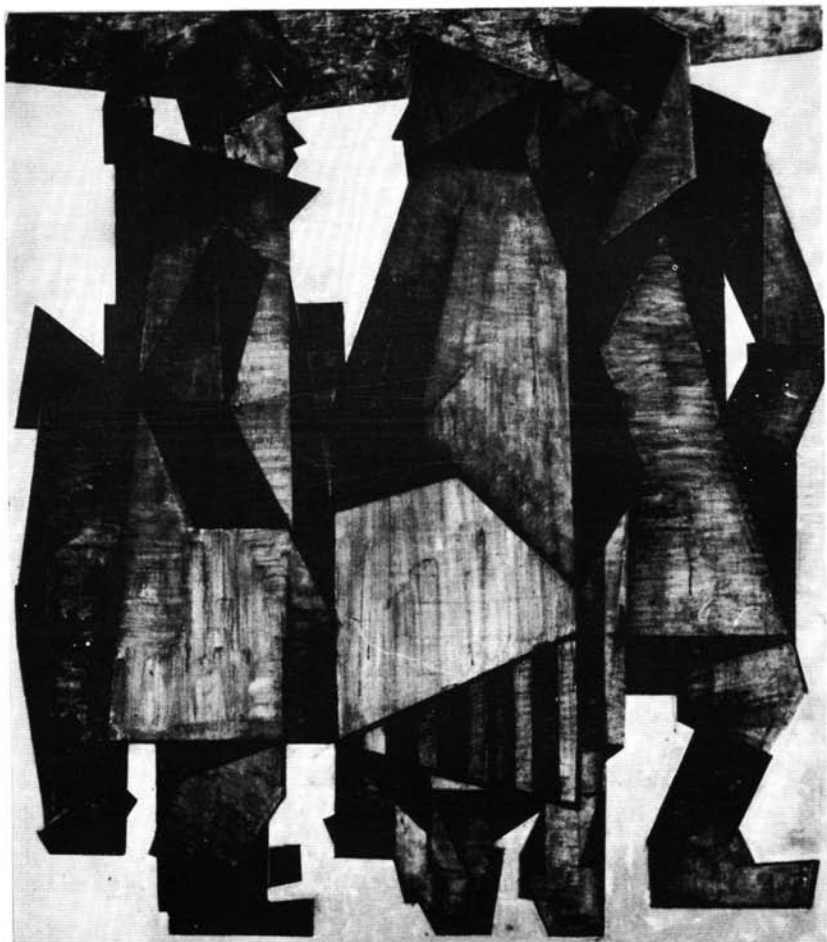
VIII. Szenvedés, 1966. Kat. 179.

28. kép: Aszfaltozók 1963. Kat.: 112.

29. kép: *Koporsóhegy (Sóváros) 1963. Kat.: 157.*

30. kép: *Traktoros* 1964. Kat.: 119.

31. kép: Gyümölcsök 1965.

32. kép: *Bükk-táj* 1965. Kat.: 159.

33. kép: Bányászbánat 1967. Kat.: 194.

34. kép: *Bányásztragédia* 1967. Kat.: 193.

35. kép: Brutalitás. Kat.: 167.

38. kép: Megbékélés. Kat.: 180.

37. kép: *Szenvedés*. Kat.: 179.

40. kép: *Brigádköszöntés*. Kat.: 176.

41. kép: Kaszabgyenesítő. Kat.: 184.

36. kép: Kegyetlenség. Kat.: 178.

39. kép: Első közös. Kat.: 181.

42. kép: Dózsa a tüzes trónon. Kat.: 186.

43. kép: *Megverve, de nem leverve*. Kat.: 187.

FICZERE LÁSZLÓ JELENTŐSEBB MŰVEI

(A kép technikájának feltüntetése farost, olaj-tempera esetén elmarad.)

- BÍRKAFEJ 1947.**
olaj, vászon
30 x 40
Mgt.
papír, ceruza
19 x 16 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 55.3
- SZŐKE LAJOS PORTRÉJA 1948**
papír, szén
45 x 30 cm
J. b. f.: Ficzer László 1948
III. Szőke L. tulajdona
- 11. Tanulmány 1919-hez. 1954.**
olaj, vászon
90 x 116 cm
Megyei Könyvtár tulajdona
- 12. VÁZLAT az 1919-hez. 1954.**
olaj, vászon
37 x 50 cm
Megyei Könyvtár tulajdona
- 3. ÉLMUNKÁSOK (ELSŐ KOSSUTH-DÍJAS VASUTASOK) 1950.**
olaj
Közlekedési Minisztérium tulajd.
- 13. A SÖTÉTKAPU 1919-BEN. 1954.**
olaj, vászon
130 x 150 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.106.
- 4. KOSSUTH (1951. pályázat)**
olaj, vászon
Lappang: fotó HOM Adattár
- 14. FICZERE MIHÁLYNÉ ARCKÉPE 1954.**
papír, ceruza
33 x 24,5 cm
J.j.l.: Ficzer László 1954.
HOM Ltsz.: 77.378
- 5. DAGASZTÓ ASSZONY 1951.**
210 x 140 cm
olaj, vászon
J.j.l. FL.
MÁV Vezérigazgatóság tulajdona
- 15. A MŰVÉSZ ÉDESANYJA 1955.**
papír, ceruza
37,5 x 29,5 cm
J.b.l.: Ficzer László
HOM Ltsz.: 77.345
- 6. ASSZONY RÉZEDÉNNYEL 1951.**
olaj, vászon
120 x 80 cm
J.j.l. Ficzer L.
HOM Ltsz.: 77.144.
- 7. HEJŐCSABAI CEMENTMŰ 1953.**
olaj, vászon
70 x 100 cm
Lappang
- 16. ASSZONY SEPRŐVEL 1956.**
olaj, vászon
125 x 80 cm
J.j.l.: Ficzer L. 1956.
HOM Ltsz.: 77.148.
- 8. ELSŐ ÚJÍTÁS VITÁJA 1953.**
Lappang, fotó HOM Adattár
- 9. VIRÁGCSENDÉLET 1953.**
olaj, vászon
120 x 80 cm
Miskolc VT. tulajdona
- 17. KARÁCSONY 1956.**
olaj, vászon
120 x 80 cm
J.j.l.: Ficzer L. 1956.
HOM Ltsz.: 77.150.
- 10. SÖTÉTKAPU 1919-BEN (Vázlat) 1954.**

18. ÜLŐ NŐ 1957.
karton, olaj
44 x 32 cm
J.j.l.: Ficzeré L.
HOM Ltsz.: 77.346.
19. HORDÓMOSÓ 1957.
olaj, vászon
120 x 80 cm
J.b.l.: Ficzeré L.
HOM Ltsz.: 77.146.
20. TISZAPART 1957.
karton, olaj
33 x 45 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 57.3.
21. TOKAJI SZEPES KÖZ
olaj, karton
64 x 48 cm
Lappang
22. NAPFELKELTE A TISZÁN
olaj, karton
32 x 41 cm
Lappang
23. ÉDESANYÁM 1958.
olaj, vászon
120 x 80 cm
Lappang
24. REGGEL
olaj
50 x 60 cm
Lappang
25. USZÁLY
olaj
50 x 60 cm
Lappang
26. ÖNARCKÉP 1958.
olaj, vászon
60 x 50 cm
J.j.l.: Ficzeré L. 1958.
HOM Ltsz.: 77.164.
27. NŐI ARCKÉP (PIROSRUHÁS NŐ)
olaj, vászon
100 x 60 cm
J.j.l.: Ficzeré
HOM Ltsz.: 77.160.
28. FICZERE GIZI
olaj, vászon
120 x 80 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.151.
29. ASSZONY NAGYKENDŐVEL 1958.
olaj, vászon
120 x 80 cm
J.b.l.: FL. 958.
HOM Ltsz.: 77.145
30. ANYÁM
farost, tojástempera
100 x 60 cm
Mgt.
31. REGGEL A SELYEMRÉTEN
olaj, vászon
80 x 100 cm
Lappang
32. ABLAKTISZTÍTÓ 1959.
farost, tojástempera
99 x 60 cm
J.j.l.: FL.
HOM Ltsz.: 77.136.
33. VARRÓNŐ 1959.
olaj, vászon
100 x 80 cm
J. j.l.: FL. 959.
HOM Ltsz.: 77.152.
34. ÖNARCKÉP
olaj, vászon
130 x 80 cm
J. nélkül
Mgt.
35. KÉSZÜLŐDÉS MÁJUS 1-RE 1958.
karton, olaj
40 x 60 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 58.2.

36. MISKOLCI FŰTŐHÁZ SZÉNSZE-
RELŐJE 1959.
Lappang: fotó HOM Adattár
37. ÚJ TÁMFAL AZ UTCÁNKBAN 1959.
olaj, vászon
80 x 100 cm
J. j.l.: FL. 959.
HOM Ltsz.: 72.35
38. PÁLYAUDVAR 1960.
olaj, vászon
60 x 80 cm
J. j.l.: FL. 960.
HOM Ltsz.: 77.162.
39. FŰTŐHÁZ 1960.
olaj, vászon
100 x 130 cm
J. j.l.: FL. 960.
40. HAZATÉRŐ MOZDONYOK
100 x 130 cm
Lappang: fotó HOM Adattár
41. MISKOLCI RENDEZŐPÁLYAUDVAR
120 x 140 cm
Lappang: fotó HOM Adattár
42. FELVONULÓK 1960.
olaj, vászon
140 x 100 cm
J. j.l.: FL. 960.
HOM Ltsz.: 77.134.
43. OLVASZTÁR 1960.
olaj, vászon
80 x 60 cm
J. j.l.: FL. 960.
HOM Ltsz.: 77.158.
44. KOHÁSZOK (vázlat) 1960.
olaj, vászon
120 x 134 cm
J. b.l.: Ficzere
HOM Ltsz.: 77.113.
45. KOHÁSZOK ÉLETE
olaj, vászon
120 x 140 cm
J. nélkül
Lenin Kohászati Művek tulajd.
46. AVASI HÁZAK
olaj, vászon
40 x 50 cm
J. nélkül
Mgt.
47. BÁNYÁSZOK (Vázlat a Tanbányához)
olaj, vászon
50 x 60 cm
J. j.l.: FL. 960.
HOM Ltsz.: 77.170.
48. TANBÁNYÁBAN
olaj, vászon
100 x 120 cm
J. j.l.: FL. 960.
HOM Ltsz.: 77.128.
49. VÁGÓHÍD 1961.
olaj, vászon
120 x 80 cm
J. j.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 77.143.
50. KRAMPÁCSOLÓ 1961.
olaj, vászon
120 x 80 cm
J. j.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 77.149.
- Hétköznapiak*
51. BESZÉLGETŐK (2.) 1962.
papír, tus
15,0 x 16,0 cm
J. j.l.: F.L. 962.
HOM Ltsz.: 78.28.
52. SERTÉSVÁSÁR (3.) 1962.
papír, tus
18,3 x 15,3 cm
J. j.l.: Ficzere 962.
HOM Ltsz.: 78.33.

53. KUKORICATÖRÖK 1962.
papír, tus
18,2 x 15,0 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.35.
54. TALICSKA (8.) 1962.
papír, tus
18,2 x 15,2 cm
J. j.l.: Ficzerre 962.
HOM Ltsz.: 78.29.
55. TEHÉNPÁSZTOR (9.) 1962.
papír, tus
18,4 x 15,0 cm
J. b.l.: Ficzerre L.
HOM Ltsz.: 78.48.
56. KONYHÁBAN (11.) 1962.
papír, tus
29,5 x 21,0 cm
J. b.f.: Ficzerre 962.
HOM Ltsz.: 78.61.
57. KOMPOZÍCIÓ (12.) 1962.
papír, tus
15 x 18 cm
J. j.l.: Ficzerre L. 962
HOM Ltsz.: 77.355.
48. BESZÉLGETŐK (14.) 1962.
papír, tus
18,3 x 15,3 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.32:
59. MALOMBÓL (16.) 1962.
papír, tus
18,5 x 15,0 cm
J. b.l.: Ficzerre L. 962.
HOM Ltsz.: 78.31.
60. VÁSÁRON (17.) 1962.
papír, tus
18,5 x 15,0 cm
J. b.l.: Ficzerre L. 962.
HOM Ltsz.: 78.25.
61. TALICSKÁN (20.) 1962.
papír, tus
15 x 18,5 cm
J. j.l.: Ficzerre 962.
HOM Ltsz.: 78.50.
62. KÚTNÁL (22.) 1962.
papír, tus
29 x 20 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.68.
63. LEVÉLÍRÓ (27.) 1962.
papír, tus
18,5 x 15,0 cm
J. j.f.: Ficzerre 962.
HOM Ltsz.: 78.51.
64. KOMBÁJNOS (28.) 1962.
papír, tus
18,5 x 15 cm
J. j.l.: Ficzerre
HOM Ltsz.: 78.40.
65. MUNKÁSOK LÉGKALAPÁCCSAL
1962.
papír, tus
18,5 x 15,0 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.52.
66. ŰLŐ ASSZONY (37.) 1962.
papír, tus
31 x 16 cm
J. j.f.: Ficzerre 62.
HOM Ltsz.: 77.368.
67. HÁT AKT (40.) 1962.
papír, tus
12 x 30 cm
J. j.f.: Ficzerre L. 962.
HOM Ltsz.: 77.359.
68. FÉRFI AKT (11.) 1962.
papír, tus
31 x 16,3 cm
J. j.f.: Ficzerre L. 962.
HOM Ltsz.: 78.26.

69. MERENGŐ
papír, tus
20,0 x 16,0 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.30.
70. AVASI UTCA 1965.
papír, tus
15 x 18 cm
J. j.l.: Ficzere L. 965.
HOM Ltsz.: 77.370.
71. FALUSI UDVAR
papír, tus
15 x 18 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.71.
72. UDVAR GÉMESKÚTTAL
papír, tus
23,7 x 19,8 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.54.
73. GYÁR ELŐTT
papír, tus
19,5 x 24,0 cm
HOM Ltsz.: 78.60.
74. AZ ASZTALNÁL (Asszony bögrével)
1962.
papír, tus
29,5 x 21,0 cm
J. j.f.: Ficzere 1962.
HOM Ltsz.: 78.68.
75. KRUMPLISZEDŐK (Zsákolók) 1961.
papír, tus
51 x 36 cm
J. b.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 77.360.
76. FAVÁGÓK
karton, olaj
75 x 53 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.350.
77. FAVÁGÓK 1961.
papír
70 x 50 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 70.84.
78. PARASZTASSZONYOK (ZSÁKOLÓK)
140 x 100 cm
J. j.f.: Ficzere 962.
HOM Ltsz.: 77.132.
79. CSILLÉS 1961.
papír, tus
52,5 x 39,0 cm
J. b.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 77.354
80. TALICSKÁSOK
papír, tus
51 x 39 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.369.
81. ASZFALTOZÓK 1961.
papír, tus
34 x 90 cm
J. b.f.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 77.373.
82. ZSÁKOLÓK 1962.
papír, tus
42 x 50 cm
J. j.l.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 78.24.
83. MUNKÁSOK 1962.
papír, tus
52,5 x 32,0 cm
J. j.f.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 77.376.
84. KRAMPÁCSOLÓK 1962.
papír, tus
66 x 42 cm
J. j.f.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 77.376.

85. CSÁKÁNYOLÓK (Krampácsolók)
papír, monotypia
70 x 50 cm
J. j.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 77.332.
86. ÜLTETŐK 1961.
papír, montíphia
70 x 50 cm
J. j.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 70.83.
- ÉV SZAKOK RÉZKARCSOROZAT*
87. ÜLTETŐK
papír, rézkarc
19,3 x 11,0 cm
Lappang
88. ARATÓK
papír, rézkarc
19,0 x 8,0 cm
Lappang
89. BEGYŰJTŐK
papír, rézkarc
19,5 x 11,0 cm
Lappang
90. BÖLLÉREK
papír, rézkarc
19,0 x 9,0 cm
Lappang
91. TRAKTOROS 1961.
farost, tojástempera
50 x 60 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.168.
92. VAGONKIRAKÁS 1961.
vászon, olaj
80 x 100 cm
J. j.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 77.156.
93. SÖRIVŐK 1961.
farost, tojástempera
50 x 60 cm
J. nincs
HOM Ltsz.: 77.169.
94. HARMÓNIKÁS 1961.
papír, szénrajz
71 x 49,5 cm
J. j.f.: FL
HOM Ltsz.: 77.333.
95. SZÁNT AZ EKE 1961.
karton, tojástempera
45,0 x 55,0 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.47.
96. SZÁNTÁS (EKEJAVÍTÁS) 1962.
farost, olajtempera
120 x 135 cm
J. j.l.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 77.137.
97. DÖMPER MELLETT 1962.
farost, tojástempera
70 x 80 cm
J. j.l.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 77.174.
98. KRUMPLISZEDŐK 1962.
vászon, olaj
50 x 60 cm
J. j.l.: Ficzeré L.
HOM Ltsz.: 77.163.
99. KOMBÁJNOSOK PIHENŐJE 1962.
100 x 150 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.52.
100. PIHENŐ 1962.
vászon, tojástempera
120 x 140 cm
J. b.l.: Ficzeré L. 962
HOM Ltsz.: 77.138.
101. ŐSZI MUNKA 1963.
papír
67,5 x 50,5 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 963.
HOM Ltsz.: 78.7.

102. ŐSZI MUNKA 1963.
farost, tojástempera
110 x 180 cm
J. j.l.: FL. 963.
HOM Ltsz.: 77.131.
103. MÁLNAÁRUSOK 1963.
papír, gouache
52 x 55 cm
J. b.l.: FL.
HOM Ltsz.: 78.77.
104. MÁLNAÁRUSOK 1963.
farost, tojástempera
115 x 135 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 963
HOM Ltsz.: 77.112.
105. ÚTÉPÍTŐK 1963.
110 x 180 cm
J. j.l.: Ficzeré 963.
HOM Ltsz.: 77.51.
106. SZÉNHORDÓK
papír, rézkarc
39,5 x 30,0 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.380.1-9.
107. ASZFALTOZÓK
vászon, tojástempera
140 x 120 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.47.
108. HARMÓNIKÁS 1963.
vászon, olaj
60 x 100 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 963.
HOM Ltsz.: 77.159.
109. FAVÁGÓK 1963.
150 x 75 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 963.
HOM Ltsz.: 77.46.
110. KUBIKOS 1963.
vászon, tojástempera
100 x 80 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 963.
HOM Ltsz.: 70.21.
111. MALOMBÓL 1963.
vászon, olaj
120 x 80 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 963.
HOM Ltsz.: 77.147.
112. ASZFALTOZÓK
olaj, vászon
100 x 80 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.153.
113. RAKODÁS 1965.
70 x 80 cm
J. j.l.: Ficzeré 965.
HOM Ltsz.: 77.22.
114. SZOMJAS BICIKLISTA
150 x 120 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.124.
115. HÁROM KAPÁS 1967.
120 x 100 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 967.
HOM Ltsz.: 77.130.
116. VONÓSNÉGYES
140 x 120 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.11.
117. JEGES 1963.
50 x 60 cm
J. j.l.: Ficzeré 963.
HOM Ltsz.: 77.173.
118. BÜKKI PARTIZÁNOK
115 x 135 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 70.78.
119. TRAKTOROS 1964.
140 x 123 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 964.
HOM Ltsz.: 77.116.
120. FAVÁGÓK PIHENŐJE
140 x 120 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.115.

121. VETŐK 1964.
papír, tus, toll
28 x 245 cm
J. b.f.: Ficzeré 964.
HOM Ltsz.: 78.53.1
122. VETŐK 1964.
papír, rézkarc
40 x 30 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.53.2.
123. VETÉS 1964.
160 x 120 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 964.
Herman O. Gimnázium tulajd.
124. ANYÁM 1962.
vászon, tojástempera
120 x 80 cm
J. j.l.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 77.16.
125. ÖREGEN 1963.
vászon, tojástempera
100 x 80 cm
J. j.: Ficzeré L. 963.
HOM Ltsz.: 77.141.
126. REGGELI A MEZŐN
(Reggeli a szabadban)
100 x 80 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.45.
127. EMLÉKEIM I. 1963.
130 x 100 cm
J. j.l.: Ficzeré 963.
Herman O. Gimnázium tulajd.
128. EMLÉKEIM I. 1965.
papír, rézkarc
19 x 10,5 cm
J. j.l.: Ficzeré 65.
HOM Ltsz.: 77.338.1-2.
129. EMLÉKEIM II. 1963.
150 x 75 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 963.
HOM Ltsz.: 77.107.
130. EMLÉKEIM II. 1965.
papír, rézkarc
25,5 x 9,2 cm
J. j.l.: Ficzeré 65.
HOM Ltsz.: 77.338.3.
131. EMLÉKEIM III. (Anyá és leánya)
papír, tus
60 x 34,5 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.55.
132. PADON 1964.
120 x 100 cm
J. b.l.: Ficzeré L. 964.
HOM Ltsz.: 86.
133. GOND 1966.
120 x 100 cm
J. b.l.: Ficzeré L. 1966.
HOM Ltsz.: 77.129.
134. ASSZONY BÖGRÉVEL 1963.
60 x 70 cm
J. j.f.: Ficzeré 963.
HOM Ltsz.: 77.167.
135. AKT I. (KÉK AKT)
100 x 60 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.135.
136. AKT II. (RÓZSASZIN)
100 x 60 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.135.
137. MŰVÉSZETEK I. KÉPZŐMŰVÉSZET
(Nő szoborral)
papír, réz
29,5 x 11,0 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 966.
HOM Ltsz.: 70.80.
139. MŰVÉSZETEK II. ZENE 1966.
(Csellós)
papír, rézkarc
29,5 x 11,5 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.342.

140. MŰVÉSZETEK III. TÁNC 1966.
(Táncolók)
papír, rézkarc
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.341.
141. MŰVÉSZETEK IV. NÉPMŰVÉSZET
1966. (Fazekas)
papír, rézkarc
26,0 x 12,5 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.22.
142. ÚTFÚRÓ 1964-66.
papír, linómetszet
34 x 90 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.330
143. TALICSKÁS 1964-66.
papír, linómetszet
34 x 90 cm
HOM Ltsz.: 77.331.
144. TALICSKÁS 1964-66.
papír, tus, toll
34 x 90 cm
HOM Ltsz.: 77.372.
145. ASSZONY 1964-66.
papír
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.10.
146. USZÁLYOK A TISZÁN 1961.
100 x 80 cm
Lappang
147. SAJÓPART 1961.
olaj, vászon
J. b.l.: F.L. 61.
HOM Ltsz.: 77.166.
148. VÍZPART 1961.
papír, gouache
59 x 42 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.16.
149. HÁZAK KEREKES KÚTTAL 1961.
papír, gouache
42 x 59,5 cm
J. j.l.: F.L.
HOM Ltsz.: 78.19.
150. TÁJKOMPOZÍCIÓ 1962.
papír, gouache
42,5 x 60,0 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.74.
151. TÁJ 1961.
papír, gouache
42,0 x 59,5 cm
J. j.l.: FL. 61.
HOM Ltsz.: 78.20.
152. FASOR 1962.
farost, tojástempera
80 x 110 cm
J. j.l.: F.L. 962.
HOM Ltsz.: 77.140.
153. IPARI TÁJ A SAJÓN 1961.
papír, gouache
42,5 x 59,5 cm
J. j.l.: FL. 961.
HOM Ltsz.: 78.51.
154. IPARI TÁJ A SAJÓN 1962.
papír, monotípiá
35,0 x 49,5 cm
J. j.l.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 78.14.
155. LEARATOTT TÁJ 1962.
farost, tojástempera
80 x 110 cm
J. j.l.: FL. 962.
HOM Ltsz.: 77.21.
156. TOKAJI KŐBÁNYA 1961.
115 x 135 cm
J. j.l.: FL. 961.
Városi Kórház tulajdona
157. KOPORSÓHEGY (Sóváros) 1963.
115 x 135 cm
J. j.l.: Ficzere 963
HOM Ltsz.: 77.114.

158. FALU 1965.
120 x 100 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.133.
159. BÜKKI TÁJ 1965.
60 x 80 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 86.
160. FEKETE SZINVA 1965.
120 x 100 cm
Mgt.
161. ŐSZI NAP (LILLAFÜRED) 1965.
60 x 80 cm
Lappang
162. BÁNYAUDVAR 1966.
60 x 80 cm
J. nélkül
Mgt.
163. HÁZAK A DOMBOLDALON 1966.
60 x 80 cm
J. nélkül
Mgt.
164. VÖRÖS FÁK 1966.
70 x 80 cm
J. nélkül
Mgt.
165. VÖRÖS TÁJ 1967.
60 x 80 cm
J. b.l.: Ficzer L. 967.
HOM Ltsz.: 74.557.
166. TORONYHÁZ 1967.
80 x 60 cm
Mgt.
- HÁBORÚ ÉS BÉKE SOROZAT**
167. I. BRUTALITÁS 1964.
papír, tus, toll
20 x 25 cm
J. b.l.: Ficzer L. 964.
HOM Ltsz.: 78.44.
168. II. KEGYETLENSÉG 1964.
papír, tus, toll
20 x 25 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.46.
169. IV. MEGBÉKÉLÉS 1964.
papír, tus, toll
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.45.
170. VI. BRIGÁDKÖSZÖNTŐ (SZÜRET)
papír, tus, toll
20 x 25 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.43.
171. I. BRUTALITÁS 1965.
cinkkarc
19,5 x 24,5 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.362.
172. II. KEGYETLENSÉG 1965.
cinkkarc
19,5 x 24,5 cm
J. j.l.: Ficzer L. 965.
HOM Ltsz.: 77.363.
173. III. SZENVEDÉS 1965.
cinkkarc
19,5 x 24,5 cm
J. j.l.: Ficzer L. 965.
HOM Ltsz.: 77.366.
174. IV. MEGBÉKÉLÉS 1965.
cinkkarc
20,0 x 24,8 cm
J. j.l.: Ficzer L. 965.
HOM Ltsz.: 77.365.
175. V. ELSŐ KÖZÖS 1965.
cinkkarc
19,5 x 24,5 cm
J. j.l.: Ficzer L. 965.
HOM Ltsz.: 77.364.
176. VI. BRIGÁDKÖSZÖNTŐ 1965.
cinkkarc
J. j.l.: Ficzer L. 965.
HOM Ltsz.: 77.361.

177. I. BRUTALITÁS 1966.
120 x 150 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.126.
178. II. KEGYETLENSÉG 1966.
120 x 150 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.122.
179. III. SZENVEDÉS 1966.
120 x 150 cm
J. b.l.: FL. 966.
HOM Ltsz.: 77.121.
180. IV. MEGBÉKÉLÉS 1966.
120 x 150 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.120.
181. V. ELSŐ KÖZÖS 1966.
120 x 150 cm
J. j.l.: Ficzeré L.
HOM Ltsz.: 77.48.
182. VI. BRIGÁDKÖSZÖNTÉS
(Szüret) 1966.
120 x 150 cm
J. b.l.: Ficzeré
HOM Ltsz.: 77.119.
183. 1945. AUGUSZTUS 6. 8²⁰
(Hirosima) 1965.
rézkarc
J. j.l.: Ficzeré L. 1965.
HOM Ltsz.: 77.165.
- DÓZSA TRIPTICHON*
184. 1514. I. (KASZAEGYENESÍTŐ)
1966.
150 x 120 cm
J. j.l.: Ficzeré 1966.
HOM Ltsz.: 77.125.
185. 1514. I. (KASZAKALAPÁLÓ) 1966.
150 x 122 cm
J. j.f.: Ficzeré
HOM Ltsz.: 77.118.
186. 1514. II. (DÓZSA) 1966.
200 x 120 cm
J. b.l.: Ficzeré 966.
HOM Ltsz.: 77.127.
187. 1514. III. (Megverve, de nem leverve)
1966.
150 x 120 cm
J. b.f.: Ficzeré 966.
HOM Ltsz.: 77.117.
188. Vázlat 1514. II. predellájához 1966.
15,0 x 36,0 cm
J. j.l.: Ficzeré
HOM Ltsz.: 78.34.
189. Vázlat 1514. I. Kaszkalapálózhoz
papír, tus, toll
30 x 24 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 78.66.
- BÁNYÁSZOK**
190. MUNKA UTÁN 1964.
108 x 77 cm
J. j.l.: Ficzeré 964.
HOM Ltsz.: 77.108.
191. KÜLSZÍNI BÁNYÁSZOK 1964?
140 x 120 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.111.
192. FÜSTREVÁRÓK 1964.
140 x 120 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 964.
MNG Ltsz.: 69.117.
193. BÁNYÁSZ TRAGÉDIA (1967?)
121 x 155 cm
J. nélkül
HOM Ltsz.: 77.50.
194. BÁNYÁSZBÁNAT 1967.
150 x 120 cm
J. j.l.: Ficzeré L. 967.
HOM Ltsz.: 77.123.

195. BÁNYÁSZ

130 x 120 cm

J. nélkül

HOM Ltsz.: 77.49.

196. BÁNYÁBAN (BAJTÁRSKERESÉS)

1967.

120 x 100 cm

J. nélkül

HOM Ltsz.: 77.139.

LÁSZLÓ FICZERE (1910–1967)

László Ficzere's figure, the railwayman painter is still within the living memory of Miskolc. The future of his peculiar geometric pieces are still followed with attention and his paintings still concern those who take him one of them.

Making use of the possibilities provided by his homeland, Miskolc he educated himself, his inner resolution encouraged him to gain the right with his honest railway job to be a painter. He was 35 when in a free school established in 1946, he took the first steps to realize his childhood dreams, and only two decades were given to him to study the composition rules, to find his own means of expression and evolving his abilities, to be a successful painter. In 1967 he had his exhibition of his collected paintings in the Chamber of Art Gallery, Budapest. The career from the free school to the Art Gallery stands without example in the Hungarian Art.

Honest labour and firmness in any circumstances were integral to the manner of life indispensable for him which was marked by his highest awards: Order of Labour, 1955, Art Prize of the Hungarian Trade Union's Council, 1962.

The sparkling intellectual movements characterizing the Artists's Colony in Miskolc also had a share in Ficzere's finding himself. He frequented it, and his artistic attitude formed in the debates that took place there. He was already an acknowledged painter when he first got an atelier and even after than he painted and made drawings in the kitchen and the atelier by turns. With the activists' resolution he described his fellow workers, the railwaymen, the builders working in towns and those working in agriculture being mechanized in those days. His theme was almost exclusively the acting and creating human. He composed his pieces in plane geometric aspect that came from graphics.

Since 1950 he regularly exhibited his works on national and all north Hungarian exhibitions, many times he was awarded the golden medal of Federation Internationale des Sociétés Artistiques et Intellectuelles de Chemioots (FIASAIC). Though he was greatly effected by Munkácsy when he was young, but later he consciously intended to raise the human living in the rhythm of daily work into the higher regions of Art as his appreciated predecessors like Gyula Derkovits and István Dési Huber had done in the Hungarian Art. From among the European anti-war artists first of all Marcell Gromaire's painting effected on his work, but also Bernard Buffet's composition idea showed itself in his pictures.

His most outstanding series are: Week-days (reproductive graphics), War and Peace (egg-tempera pannos), Miners (egg-tempera easel painting), Dózsa, the peasant leader (egg-tempera triptych), Hiroshima, 8³⁰, August 6, 1945 (copper-plate).

His personality embodied the desire hoped since the liberation, that the new social order would provide greater possibilities to the development of the talented and would help the worthy to be acknowledged.

Gertrud Goda

LÁSZLÓ FICZERE (1910–1967)

In der Erinnerung der Stadt Miskolc lebt die Gestalt von László Ficzer, des malenden Eisenbahners. Das Schicksal seiner eigenwilligen geometrischen Werke wird von Beachtung begleitet – seine Schöpfungen beschäftigen auch heute noch diejenigen, die ihn zu sich gehörig betrachten.

Er bildete sich unter Ausnutzung der Möglichkeiten seiner engeren Heimat Miskolc und ambitionierte seine innere Entschlossenheit, das er sich durch seinen ordentlichen Dienst bei der Eisenbahn das Recht verschafft, Maler sein zu dürfen. In der 1946 geschaffenen „Freien Schule“ begann er im Alter von 35 Jahren den ersten ernsthaften Schritt zur Erfüllung seines Kindheitstraumes zu tun und es waren ihm nur zwei Jahrzehnte gegeben, um seine Studien zu treiben, die Gesetzmässigkeiten der Bildkonstruktion zu lernen, seine eigenen Ausdrucksmittel zu finden und dann entfaltet ein erfolgreicher Maler zu sein. 1967 wurde im Kammersaal der Kunsthalle in Budapest die Ausstellung seiner gesammelten Werke veranstaltet. Der Weg von der „Freien Schule“ bis zur Kunsthalle, der von ihm zurückgelegt wurde, ist an sich schon ohne Beispiel in der ungarischen Kunst.

Zu dem für ihn unentbehrlichen Lebensraum gehörte die ordentlich erledigte Arbeit und das Bestehen unter allen Bedingungen. Seine höchsten Auszeichnungen sind: 1955 „Orden der Arbeit“, 1962 erhielt er auch den Kunstpreis des Landesrates der Gewerkschaften.

Ficzer in seinem „Zu-sich-selbst-Finden“ war Bestandteil des regen geistigen Lebens, das das miskolczer Künstlerviertel kennzeichnete. Er war oft dort und in Unterhaltungen, Streitgesprächen formte er seinen künstlerischen Blick. Er war schon ein anerkannter Maler, als er zu einem Atelier kam und parallel dazu malte er in seiner Küche weiter und schuf dort seine graphischen Arbeiten. Mit der Entschlossenheit des Aktivisten bildete er seine Arbeitskollegen, die Eisenbahner, die in der Stadt arbeitenden Bauarbeiter, die in der damals in der Mechanisierung befindlichen Landwirtschaft Arbeitenden ab. Das war praktisch sein ausschliessliches Thema: Der aktive, schaffende Mensch. Er schuf seine Werke in der von der Grafik ausgehenden Auffassung der Flachengeometrie.

Ab 1950 war er auf allen landeseiten und nordungarischen Ausstellungen regelmässig vertreten und er bekam mehrmals die Goldmedaille auf internationalen Ausstellungen der Eisenbahner, der Fédération Internationale des Sociétés Artistiques et Intellectuelles de Cheminots (FISAIC). In seinem Jugendalter stand er stark unter den Einfluss von Munkácsy, bis er dann später den im Alltag im Thymus der Arbeit lebenden Menschen bewusst in höhere künstlerische Regionen leben wollte, wie das in der ungarischen Kunst seine Vorbilder Gyula Derkovits, István Dési Huber schon getan hatten. Von den europäischen, gegen den Krieg auftretenden Künstlern wirkte die Malerei von Marcel Gromaire am meisten auf ihn, auch die Auffassung der Bildschaffungen von Bernard Buffet ist an seinen Werken zu spüren. Seine herausragenden Hyklen sind: Alltage (Vervielfaltigungsgraphik), Krieg und Frieden (Eitempera-Panneau), Bergarbeiter (Eitempera-Tafelbild), Dózsa, der Bauernführer (Eitempera-Tryptichon), Hiroshima, 6. August 1945, 8³⁰ Uhr (Kupferstich).

Seine Person ist zur Verkörperung des von der Befreiung erwarteten Sehnsens geworden, dass die neue Ordnung mehr Möglichkeiten zur Entfaltung der Talente bringt und zur Anerkennung der dafür Würdigen beihilft.

Gertrud Goda

A SZOROZATBAN MEGJELENT MŰVEK:

1. DOBOSY LÁSZLÓ: Várak, várhelyek és őrhelyek Ózd környékén (1975) (elfogyott)
2. BENKŐ SÁMUEL: Miskolc történeti-orvosi helyrajza – 1782. Sajtó alá rendezte Szabadfalvi József, fordította M. Kiss Júlia (1976)
3. BAKÓ FERENC: Bükki barlanglakások (1977)
4. KATONA IMRE: Miskolci kőedénygyárak (1977)
5. VASS TIBOR: Jelbeszéd az ózdi fínomhengerműben (1977)
6. PETERCSÁK TIVADAR: Hegyköz (1978)
7. VERES LÁSZLÓ: A Bükk hegység üveghutái (1978)
8. LAJOS ÁRPÁD: Nemesek és partiak Szuhafőn (1979)
9. SZABADFALVI JÓZSEF: Festett asztalosmunkák Megyaszóról (1980)
10. SZILÁGYI MIKLÓS: A Hernád halászata (1980)
11. FELD ISTVÁN–JUAN CABELLA: A füzéri vár (1980) (elfogyott)
12. VIGA GYULA: Népi kecsketartás Magyarországon (1981)
13. VÉGVÁRI LAJOS: Imreh Zsigmond (1981)
14. SZUHAY PÉTER: A Szendrő környéki falvak paraszti gazdálkodása a kapitalizmus időszakában (1982)
15. PALÁDI-KOVÁCS ATTILA: A barkóság és népe (1983)
16. DÉNES GYÖRGY: A Bódvaszilasi-medence 700 éves története (1984)
17. PETERCSÁK TIVADAR: Népi szarvasmarhatartás a Zempléni Hegyközben (1983)
18. DOBRİK ISTVÁN: Mokry Mészáros Dezső (1881–1970) (1984)
19. DOBOSY LÁSZLÓ: Gömörszőlős, egy gömri falu néprajzi monográfiája (1984)
20. NAGY KÁROLY: Somsálybánya története (1985)
21. DOBROSSY ISTVÁN: A miskolci vendégfogadók és a vendéglátás története 1745–1945 (1985)
22. KAMODY LÁSZLÓ: Észak-Magyarország hírközlésének története (1985)
23. VIGA GYULA: Tevékenységi formák és a javak cseréje a Bükk-vidék népi kultúrájában (1986)
24. KATONA IMRE: Az első magyar porcelángyár, Telkibánya (1987)
25. TELEPY KATALIN: Tokaj festője, Tenkács Tibor
26. GODA GERTRUD: Ficzer László (1910–1967)

ISBN

Felelős kiadó: Dr. Szabadfalvi József

Készült: MÁV Miskolci Igazgatóság Nyomdájában 2.000 pld-ban A/5-ös méretben. 1987.

„... és mi, pályatársai a képzőművészetben és barátai az életben emlékezünk az emberre is. Mert a két vonal, a művészi és emberi páratlanul szép harmóniában ívelt, figyelemmel kísértük küzdelmét – egyben csodáltuk is. A Múcsarnok Kamaratermében bemutatott kiállítása már életmunkásságának szintézise felé mutat. Ha az indulási pontot és életének ezt az utolsó pontját gondolatban összekötjük – egy meredeken magasra ívelő vonalat kapunk, melyet csak korai halála szakított meg. Az indulása – már kész festő indulása volt, és ha megmarad annál, hogy a legnagyobb műgonddal impresszióit viszi vászonra, akkor is értéke marad a magyar képzőművészetnek. A nehezebbet, a gyötrelmesebbet választotta: munkáiban érződnek a „vasutas-festő” legyőzetei és mindennapos vívódásainak szépségei”.

Csohány Kálmán (1969)

Ára: 40 Ft

DEBRECENI MŰHELY

Képző-és Iparművészeti

Alkotóközösség

Debrecen, Kossuth u. 21.

Szinyei Merte
Pál
alkotóközösség

MISKOLC
Deryne u. 5.

